

Життєдайне джерело

Переживаємо тепер дивні часи безперервних перегонів, і то не тільки перегонів у розумінні спорту, але взагалі змагання людського духа і людських здібностей у всіх ділянках життя одиниць і народів. Кожний хотів би вибитися понад іншого, впровадити всіх у захват і подив, без огляду на те, чи його вчинки матимуть добрі чи злі наслідки. І цей розмах перегонів починається від корисних винаходів, що мають улегшити щоденне життя людини, від роз'язки вимог сезонної моди, а кінчається на страхотливих зразках новітньої зброї, яка мала б стати вирішальною в небувалих ще досі міжнародніх напруженнях, в яких вже не ходить про границі, системи правління, чи якусь ідеологію, але йде про існування цілого людства, з його духовними й культурними здобутками.

І тому народи й держави оцінюються тепер лише з суто мілітарного погляду: скільки яка держава має або може створити дивізій, яку має зброю, яку моторизацію і скільки має своїх природних територіяльних дібр і сировини, потрібної для провадження війни, а найважливіше, чи посідає вже таємницю і відповідно розбудовані фабрики до продукції смертоносних стрілен атомової енергії. У систему тих перегонів запряжено цілу науку і творчі здібності людського розуму, бо одні вчені мозолять ся над тим, як улегшити смерті багате жниво, а інші, як цьому протидіяти й рятувати людське життя?

Та в цьому велетенському вирішальному конкурсі мілітарних змагань українська

спільнота, ані та, що живе й карається в паперово-вільній, а в дійсності закріпаченій Українській Радянській Соціалістичній Республіці, ані велика частина розсіяної по цілому світу української еміграції, не має ще змоги брати чинну участь.

Хоч справді маємо ми багаті землі, й хоч на тих землях є «шпихлір Європи», то на тій нашій, не своїй землі порядкує сьогодні хтось інший, а не ми самі; хоч є в нас велечезні багатства сировини, то їх використовують і злочинно нищать наїзник-ворог; хоч у нашому суспільстві ще не погас предківський бойовий дух безстрашних лицарів, хоч далось б помножити карні лави самовідданих борців, то й це не змінить нашого становища, бо, як ми вже бачили і кожного дня пересвідчуємося — можливо-владці цього, до краю зматеріялизованого світу в своїй політиці, всупереч їх урочистим бажанням і високомовним заявам, керуються цілком звичайними низькими гандлярськими засадами. А в тих міжнародніх політичних гешефтах — вільна Україна не передбачена! Згадаймо, як ще зовсім недавно наших героїв повстанців, що проливали свою жертвенну кров не за нафту, не за кольоніяльні багатства, не за ринки збуту, не за жадобу панувати над кимсь, а лише за право вільно жити на рідній землі, — у вільній демократичній пресі, немов на глум, називали бандитами.

Можливо, що безупинні наполегливі зусилля нашого політичного проводу тут, на чужині, могли б кінець-кінцем розбити цей мур байдужости до державницьких прагнень українського народу. (Таке приту-

цення зовсім не виглядає дивним серед теперішньої еволюційної конюнктури проти-комуністичного наставлення західних демократій). Але це могло б статися тільки при одній умові: якби цей наш політичний провід був один і виступав перед світом, маючи за собою цілу монолітну українську суспільність.

На превеликий жаль, у нашому громадянстві між численними партіями точиться шкідлива конкурентна боротьба, що вичерпує й так невеликі наші сили. У всьому переважає здебільшого не загальноукраїнська справа, а дрібнопартійницькі інтереси або й особисті амбіції. Гризня, братоненависництво стали яскравою прикметою нашої емігрантської дійсності. Щось справді добре й жертвенне в нас не шанується, якщо його вчинило інше політичне угруповання. Навіть перед найбільшою жертвою, яка тільки може бути, перед жертвою крові наших братів на рідних землях, не можуть тут об'єднатися на смерть розсварені «за масляні вишкарки» партійники, хоч кожен з них сьогодні має перед собою того самого смертельного ворога — Червону Москву. Цей жалюгідний стан влучно змалював поет у простих, але убійчих своєю правдивістю рядках:

«Мов люті пси, брати-сліпці гризуться,
А вороги радіють і сміються».

(Кость Вагилевич)

У священній боротьбі з лютим більшовицьким наїзником загинув смертю хоробрих відважний син українського народу Роман Шухевич, відомий під іменем партизанського генерала Тараса Чупринки. І от у той час, коли приголомшені цією вісткою маси на еміграції у глибокій жалобі схилиють голову перед невіджалуваною втратою, знайшлися деякі військові чинники, які, замість подумати, як по-смертно гідно нагородити поляглого героя (так буває в усіх культурних народів; навіть більшовики за особливі заслуги по-смертно надають загиблим бійцям найвище бойове звання «Героя Радянського Союзу»), ці наші, здавалося б компетентні, військові чинники вважали своїм «святим» обов'язком піднести питання, чи мав право славної пам'яті Роман Шухевич називатися генералом? (Між іншими, ми ніколи не чули, щоб ці кола колинебудь протестували проти того, що найбільший гнобитель українського народу виступає перед цілим світом, привласнивши собі спочатку рангу маршала, а потім генералісімуса Радянського Союзу, а значить і України!)

Подібну «мудрість» можна спостерігати і серед цивільних кіл. На Академію, присвячену блаженній пам'яті полковника Євгена Коновальця, не йде деяка частина нашого громадянства, бо «Коновалець — галичанин», і це — для них основне, а те, що він загинув від московсько-більшевицької бомби — маловажна дрібниця.

І таких прикладів у нашої емігрантській дійсності чимало.

Цікаво, що коли не раз церковні пастирі закликають розсварених «політиків» до миру й братньої любови, ці розполітиковані провідники поблажливо пояснюють цим «закофаним» душпастирям: «У всіх вільних народів існують партії отже, чому ми маємо бути гірші від інших?» Забувають ці мудрі сараки про одну маленьку дрібничку — інші народи є господарем у своїй державі.

Ні! Без єдиного проводу і без об'єднання всіх наших сил для його підтримки — шкода навіть мріяти про якусь зміну в ставленні світових політиків до української справи.

**

Коли ми від політики перейдемо до культурно-наукової ділянки, то й тут картина маловідрадна. Важко нам заімпонувати культурній еліті західного світу здобутками нашої науки й культури, бо в теперішніх часах працівники української науки, письменства та інших родів мистецтва на рідних українських землях мусять, на жаль, достосуватися до більшовицької партійної програми і йти по лінії російського комунізму й сталінського славослов'я; тим самим не можуть вони бути опертими на засадах історичної правди і бути правдивим витвором українського духа й українського серця. А на скитальщині — інше лихо: з браку достатніх матеріальних фондів, наша наука, література й мистецтво не можуть розгорнути в повному розмаху своїх можливостей, а ще й до того багато наших учених, письменників і мистців мусять для куска хліба віддаватися важкій фізичній праці.

Але шкідлива гризня, на жаль, відбувається і в цьому науково-культурному середовищі. Як тут не згадати з сумом про різні «наукові» і «літературно-мистецькі» полеміки, що не раз переходять на суто особистий ґрунт і закінчуються взаємним опалюванням. Правда, це явище в світі старе, історик легко захищує нам яскраві приклади такої сварні ще з середньовіччя, але тоді вчені ляляли по-латині і ці лайки

не доходили до широкого загалу, а в нас такі «дискусії», що їх залюбки друкують багаточисленні українські часописи, а читають усі, навіть малописьменні, — лише підривають авторитет і так невеликого числа науковців, письменників чи мистців, що втечу з Рідного Краю, зберегли життя.

*
**

Але є одна ділянка, де ми можемо не почувати себе «бідними свояками» і виступати в західному світі з високопіднесеними головами. Це ділянка — церковно-релігійна.

Релігія є така глибоко інтимна й незбагнена річ, що вона жодним чином не залежить від того, де перебуває віруюча людина: чи на батьківщині, чи далеко за кордоном, чи в Сибірі на засланні, чи на вільній, хоч і гіркій скитальщині. Жодне НКВД не всилі зробити з релігійної людини безвірника; єдине, що може воно, в найкращому для себе випадку, це — примусити свою безсилу жертву на словах зректися віри в Бога, але те, що лишається в її серці, цього ніякий, навіть найлютіший кат вирвати не зможе.

Сьогодні, не з власної волі, ми опинилися далеко від рідної землі і змушені проживати в чужинному світі; в Європі ж цей світ переважно католицький. Які ж ми повинні бути вдячні нашим прозорливим Владикам, що довершили славний акт 1595 року, з'єднавши частину української православної Церкви з Апостольським Престолом, і тим самим приєднали нас до великої всесвітньої католицької родини! І саме тут ми повинні не словами, а ділом засвідчувати свою католицьку віру, щоб чужинці на власні очі переконалися, що ми нічим не гірші католики від них. (Наші Єрархи на рідних землях своїм мучеництвом, а деякі й смертю, довели навіть свою вищість!)

Отже, треба всебічні прояви українського життя маніфестувати і лучити з життям Христової Церкви, опирати на живучій вірі нашого народу. Треба якнайчастіше представляти світові християнську католицьку Україну в авреолі її страждань за правду Божу, за вірність Церкві Христовій. І з життям тієї віри українського народу, як члена містичного Христового Тіла, належить лучити всі наші змагання до добра, краси, справедливості й волі в усіх ділянках творчості народного духа. Тільки у християнській сім'ї народів ми, бездомні й знедолені, можемо знайти виrozumіння

та, як рівні з рівними, стати до змагань за своє існування і права, подиктовані не людським беззаконням і брутальною силою, опертою на багнетах насильства, але проголошені Самим Творцем, а св. Католицькою Церквою передані людству як незмінні закони. Без огляду на те, чи таке твердження подобатиметься, чи ні, декому з наших провідників, але ми є твердо переконані, що наша національна й творча майбутність є тільки в злуці з Христовою Церквою, в душі її навчання. На це маємо багато історичних доказів, доповнених ще й подіями останніх часів.

Чи можна забути, що в 1949 році українські прочани зі своїм Архипастирем стали осередком уваги цілої міжнародної прощі до Люрду, коли то багато приявних там з цілого світу прочан, внаслідок гідної релігійної постави української громадки, вперше довідалися про Україну, і то страдницьку християнську Україну, молилися за неї і подивлялися її релігійні і народні звичаї.

А якраз тому рік, гурток українських бездомних священиків і робітників з Західної Європи приніс до Вічного Міста голосну правду про гноблену Україну і враз зі своїм невтомним Владикою став носієм доброго українського імені по цілому світі. Та щаслива громада почула слова признання з уст самого Христового Намісника, удостоїлася в святині Петра почесного місця перед представниками панівних і могутніх націй. Отже, не диво, що на символічній свічці свободи, що її запалив Святіший Отець перед гробом Верховного Апостола за визволення поневолених народів, була виписана також і поневолена Україна.

Українські католицькі конгреси у Франції, Німеччині, Бельгії і Англії, що за благословенством Святішого Вітця відбувалися під високим протекторатом Високопреосвященного Апостольського Візитатора Кир Івана, одержали численні привіти від високопоставлених осіб — явний доказ зрозуміння у провідних кіл духовного й політичного світу Західної Європи, що українці, це нарід релігійний, а його католицька частина ні чим не поступається перед іншими католицькими народами. Навіть на гіркій скитальщині, серед злиднів і різних невогод, українці не тратають життєвого розмаху, християнського духа і прив'язання до своєї Церкви. Наслідком цього було, що під час торжественних обходів на честь Богоматері у Віші й Бульоні над Морем (у Франції) цього року тисячні маси

різних націй з різних країн вітали українців, що на чолі зі своїм Архиреем брали участь у тих торжествах, і молилися разом з ними за кращу долю для України, за щасливий поворот для нас, скитальників, у вільну Батьківщину.

Та не тільки в Європі, але й за океанами, кожний відрух українського життя, злучений з Церквою і виявлений в душі Христової Церкви, приносить українцям признання й пошану, чого яскравим доказом може бути хоч би недавній ювілей канадійських українців, що його звеличав своєю привітною сам прем'єр Канади Сен Лоран. Цей сивоголовий найвищий достойник держави, схиливши в пошані голову перед нашим, українським, Єрархом Пресвященним Кир Нілем, поцілував його шанобливо в перстень і ручний хрест, а відтак набожно вислухав цілу Архирейську Літургію в нашому обряді.

У цьому ж таки році свідомі українці в Західній Європі пережили ще один радісно-зворушливий момент і відчували гордість зі своєї національної приналежності до вбогої української спільноти. А було це тоді, коли часописи принесли вістку, що Вселенський Архирей відзначив нашого Апостольського Візитатора Кир Івана за його труди й самовіддану працю для Церкви та повіреної йому пастви — високим достоїнством Асистента Папського Трону і домового Пралата, а також наділив нашого Архипастиря-скитальника своєю особливою опікою, влучаючи його в гурт своїх найближчих дворян з титулом графа. Кожний здороводумаючий українець відчув, що в цьому акті відзначення виявляється не тільки особлива батьківська прихильність Його Святості Пія XII до особи нашого Владика, але й до всіх вірних української католицької Церкви, що зі своїм Архипастирем творять одне духове тіло, а навіть і для цілого українського народу, через надану почесність одному з його гідних синів сучасності.

Чи не є одним з таких доказів прихильності Апостольського Престолу до українців узагалі, без віроісповідних різниць, дім українських науковців біля Парижу, — шляхетний дар Святішого Вітця Пія XII, урочисто посвячений в сам празник Успення Пресвятої Богородиці Високопреосвященним Кир Іваном і переданий до вжитку для цілого суспільства, для української науки. А Його Еміненція Кардинал Тіссеран хіба не дав ще один доказ, як близькі Його серцю загальноукраїнські справи, коли, не зважаючи на зайняття важливими

справами світової ваги, знайшов час, щоб 24. вересня ц. р. відвідати цей дім української науки й перевести довший час на приязній розмові з нашими науковцями.

«Праведник у Бозі багатіє» — можна сказати за Святим Письмом. І саме нам, позбавленим тепер змоги багатіти в земні добра, силу й потугу, треба багатіти в духові добра нашої Церкви, доступні для кожної людини доброї волі, а ті багатства — це чесноти живої віри, палкої любови, сильної надії. З багатством тих чеснот перетриваємо грізні часи, здобудемо для себе загальне пошанування й признання та під опікою св. Церкви збережемо свою людську й національну гідність у всіх царинах народнього життя.

«Азь есмь лоза, вы же рождіе: и иже будеть во мнѣ, и азь в немѣ, той сотворить плодь многъ, яко безъ мене не можете творити ничесоже. Аще кто во мнѣ не пребудеть извержется вон, якоже розга, и изсьщет: и собирають ю, и во огонь влагають, и стараеть. Аще пребудете во мнѣ, и глаголы мои в васъ пребудуть, егоже аще хочете, просите, и будеть вамъ.» (Іван 15. 5-8.). *

Як галузка всихає, відрізана від свого пня, так і наш нарід згине, коли відпаде від своєї правдивої віри й Церкви. Бувають випадки, що непригожі атмосферичні впливи також не дають змоги рослині розвиватися й видавати плід, але коли вона має життєдайні соки, що розходяться від її пня по всіх галузках, то вона не гине, не всихає, але при сприятливих обставинах відживає, цвіте і розвивається. Подібно й український нарід опинився тепер в непригожому періоді обледіння, але він не загине, якщо матиме безперервну злуку з життєдайним своїм пнем — св. Апостольською Церквою, і без озброєних дивізій і потужних повзів і літаків перетриває буревії лихої скитальчої долі, видержить криваві релігійні й національні переслідування та в своїй суверенній державі відновить ще блиск культури, науки, могутності і слави своїх великих рівноапостольних предків.

о. Іван Яцків

* Довільний український переклад:

«Я — виноградина, а ви — віття», — сказав Божественний Учитель. — «Хто в Мені перебуває, а я в ньому, той принесе багато овочу; бо без Мене не можете робити нічого. Хто не перебуває в Мені, того відкинуть геть, як вітку, і вона всохне, а таке віття збирають і кидають в огонь, і воно згоряє. Якщо перебуватимете в Мені й Мої слова перебуватимуть у вас, то просить, чого хочете, і дасться вам».

У ШІСТДЕСЯТЛІТТЯ АРХИПАСТИРЯ СКИТАЛЬЦІВ

Високопреосвященний Апостольський Візитатор для українців у Західній Європі, Його Ексцеленція Кир Іван Бучко, Асистент Папського Трону, домовий Пралат Його Святости Папи Пія XII, Римський Граф, Архипастир скитальців, закінчив 1 жовтня 60 років свого важкого, жертвенного життя.

християн — католиків, добрих громадян і освічених, ревних священників.

Коли, будучи в повноті своїх життєвих сил, доступив високої гідности Єпископа Вселенської Христової Церкви, Він присвячує всю свою увагу ширенню християнської любови та несення братньої опіки

Увесь свій тернистий життєвий шлях Достойний Ювілянт пройшов у ревній службі Богові й Україні. Наче передбачаючи своє майбутнє велике завдання, присвятив наш Владика свої молоді літа основній науковій підготові до виховної й апостольської праці, щоб згодом як ректор-виховник доростаючої молоді і професор високої Духовної Академії, поділитися набутими знаннями й досвідом із молодим поколінням та виховати його на чесних

й оборони пригніченим насильством своїм духовим братам і сестрам на рідній землі, а далі як Апостольський Візитатор несе слова потіхи і духового скріплення нашим вірним по далеких країнах Північної і Південної Америки. В останні роки, роки важкого лихоліття української Церкви й Українського Народу, в довгих, втомних, апостольських подорожах по Західній Європі, які Високопреосвященний Владика відбуває з молодечим завзяттям, Він старасться

з батьківським виrozumінням бути «всім для всіх». З любов'ю присвячує всі свої сили, старання і знання, щоб пригоїти болючу рану, яка кривавить серця української спільноти на важкій скитальщині.

На цьому довгому шістдесятлітньому життєвому шляху, особливо в роки своєї апостольської праці, наш Архипастир терпів багато болючих прикростей від ненависти чужих, що бажали зовсім умертвити нашу українську правду і слухні життєві вимоги народу, — і від деяких, таки своїх незрячих духових дітей, з браку належного розуміння, вдячності і любови, що на них Владика цілком заслужив. Але як у житті кожної людини, так в житті Дорогого Ювілянта, поміж гострими колючками терня процвітали й пахучі рожі, — це були хвилини внутрішнього задоволення з того, що покладені Богом і патріотичними почуттями обов'язки щодо своєї Церкви і єдинокровних братів, не зважаючи на всякі перешкоди, Владика виконував із самоповагою і з властивою Йому вимогливістю, в першу чергу таки до себе самого. До цієї осолоди життєвих трудів, безперечно належало й вирізняюче, батьківське ставлення Христового Намісника до Єрарха поневоленого народу — Архипастиря скитальців, битих лихою долею. У своїх підвищеннях і відзначеннях, що їх одержав від Вселенського Архидієрея за свою працю й заслуги, відчув на собі здійснення Христових слів: «О малѣ ми былѣ еси вѣренѣ, надѣ многими ты поставлю; вниди въ радость Господа твоего».

Одну з таких радісно-зворушливих хвилин нашому Високопреосвященному Юві-

лянтові довелося пережити і в цьому шістдесятому році свого працелюбного життя.

Було це погідного суботнього пополудня дев'ятого дня, місяця червня. На горбок Джанікольо, до затишного будинку Української Колегії св. Йосафата, де проживає наш Високопреосвящений Апостольський Візитатор, підїхало авто з достойним Гостем. Це був представник св. Конгрегації для Східної Церкви, Монсіньор Мойолі, що приїхав виконати поважну місію — вручити нашому Владиці високе відзначення від Святїшого Отця. В репрезентаційній колегійній залі, в присутності Ректорату й вихованців Колегії, відчитав Монсіньор Мойолі найперше гратуляційного листа від Секретаря св. Конгрегації Його Еміненції Кардинала Євгена Тіссерана і Асесора тієї ж Конгрегації Високопреосвященного Архидієрея Валеріо Валері. Потім Високий Посол вручив Його Ексцеленції Кир Іванові буллв Святїшого Отця, якою Голова Христової Церкви Папа Пій XII відзначив Його високими почестями Асистента Папського Трону, Свого Домового Пралата і гідністю Дворянина — Графа.

Високопреподобний о. Ректор Колегії Йосиф Заячківський ЧСВВ, від імени цілої Колегії, склав Владиці щирі побажання, а хор вихованців завершив цю хвилину радісного настрою гучним «Многая Літа».

З нагоди цих двох визначних подій у житті нашого Владика: шістдесятліття і високого відзначення, Редакція «Вісника» вітає Високопреосвященного Кир Івана, Архипастиря українських скитальців і складає свої найщиріші побажання кріпкого здоров'я, довгого віку і Божого благословення у важких трудах Його апостольської праці.

М О Л И Т В А

Коли б піднести за людей молитву
Мені прийшлося до Господа в сутужний час,
Я б не просив для них хоробрости у битвах
І навіть сил і здібностей — це є у нас.

Перед іконою навколїшках, як треба,
Забувши важних і неважних безліч справ,
Я б попросив Його, Творця землі і неба,
Щоб розуму, усім нам розуму послав.

Петро Карпенко-Криниця

ЧОМУ ТАКА БАЙДУЖІСТЬ?

Лист Впреосвященного Кир Івана до Редактора «Католицької Єдності»

Високопреподобний і Дорогий Отче Генеральний Секретарю,

з приємністю довідаюся, що Ви вирішили присвятити чергове число Вашого цінного квартальника «Католицька Єдність» справам української Католицької Церкви. Я дуже вдячний Вам за те, що Ви схотіли зацікавитися життям, змаганням і сумною долею тієї найчисленнішої східньої вітки Вселенської Церкви, що перша, але не остання поза залізною заслоною, впала жертвою жорстокого переслідування з боку безбожницького комуністичного московського режиму.

Ваше зацікавлення справами нашої Церкви тим цінніше, що Ви не обмежилися на пізнання правди про неї, але забажали належно поінформувати читачів Вашого квартальника, а через них і прилюдну опінію Західнього католицького світу, яка дотепер, з прикрістю треба то ствердити — майже не звертала уваги і радше збувала мовчанкою ту трагедію, яку переживає український народ від століть, а зокрема від часів останньої світової війни.

Не раз здавалося нам, що пролунав майже без відгомону голос Христового Намісника Папи Пія XII, що в славній енцикліці «Орієнталес омнес» з дня 23 грудня 1945 зволив звеличати нашу Українську Церкву з Ювілеєм 350-ліття Берестейської Унії не тільки тому, що та Церква переважає інші східні Церкви числом вірних і завзятим, безустанним змаганням зберегти правдиву віру, але також тому, що та Українська Церква, мимо вікових переслідувань з боку московських царів, усе ж таки процвітала на Західніх Українських Землях, а також між українськими поселенцями в інших державах світу, зокрема в обох Америках і в Канаді. Саме з хвилину приготувань до ювілейних торжеств, та Церква дізнала найтяжчого удару з боку московського безбожного більшовизму й тому Святіший Отець візвав всіх католиків світу, щоби разом з ним знесли благання до Бога («ut praesentes dilectissimi huius populi angustias anxitudinesque revelare benigne ac mitigare velit, eiusque sanctissimam religio-

nem tutari, constantiam regere, fidem servare incolumem.»*) (AAS, vol. xxxVIII, p. 34)

І ще раз в тій самій енцикліці візвав усіх католицьких Преосвященніших Єпархів, а через них усіх християн світу до молитов і до покаєнних діл, щоби випросити в Бога милосердя й пощади для Української Церкви.

Сміливі виступи Його Еміненції Кардинала Тіссерана в обороні переслідуваної Української Церкви враз з незабутніми словами потіхи Христового Намісника прийняв український народ з почуванням найглибшої вдячності і сподівався з боку католицького західнього світу справжнього спочування в своїй недолі і молитовної помочі у своїх тяжких змаганнях.

На жаль, треба сказати, що зазив Верховного Пастиря Христової Церкви не відбився належним відгомонам у прилюдній опінії світу. Ледве в деяких єпархіях латинського обряду заряджено прилюдні молитви за переслідувану Українську Церкву. Назагал прилюдна опінія католицького світу, ликуючи побідою над безбожним нацизмом, не звернула належної уваги на страшну кривду, заподіяну українському народові. Західній католицький світ тільки в ряди-годи, і то часто з деяким помішанням понять, згадував про переслідування Церкви на Україні. Брак зацікавлення, байдужість католицьких народів Заходу супроти насилля, докнаного над душою українського народу, годі було зрозуміти й витолкувати, хіба тим, що це — переслідування недержавного народу, бо, на жаль, і католики Західнього світу прийняли фальшиве поняття про ідентичність національності з державною приналежністю. При цьому всьому було ясне, що в Західньому світі мало хто здає собі справу з того, якою страшною небезпекою для християнської цивілізації є безбожний комунізм об'єднаний з московським

*) «Щоб милостивно злагіднив цьому любому народові теперішню лиху годину і приніс пільгу та зволив святу його побожність захоронити, постійність вдержати, віру ціло зберегти.»

імперіялізмом і месіяністичним православ'ям.

Щойно в хвилі, як прийшло до переслідування католицької Церкви латинського обряду в Хорватії і в Малярщині, і ув'язнено Архієпископа Степінача і Кардинала Мінтсентія, стрепенувся католицький світ. Піднеслась буря протестів по всіх католицьких Єпархіях проти зневаги й переслідування обох католицьких Єрархів, уряджено церковні-релігійні маніфестації на знак солідарности з ув'язненими Єрархами, відправлено Богослуження і моління за переслідуваних Князів Церкви. Дивна річ, при цьому, ані в промовах, ані в протестах, ані в моліннях і згадки не було про українську Церкву, про 12 ув'язнених українських Владик, з яких чотирьох уже замучено, а решта карається по тюрмах і на примусових роботах в далекому Сибірі саме тому, що як ісповідники святої віри, без страху перед муками і навіть смертю, сказали: «З Москви віри не приймемо, бо наша віра з Риму, від Петрового Наслідника і Христового Намісника». Для страдаючих українських Владик, для тисяч ув'язнених і депортованих українських священників, для п'яти мільйонів вірних, яких насильно позбавлено особистої і релігійної свободи, не було ні слова спочування, вже не говорю про подив для їх витривалости в обороні правди про Примат Папи Римського. Католицька преса Західного світу у відношенні до української переслідуваної Церкви зберігає радше засаду «Тотшвайген»^{**}). Просто не можна зрозуміти, в чийому інтересі те все діється. Що московські більшовики мають інтерес в тому, щоб не згадувано про їх жорстоку насилля над українською Католицькою Церквою — те самозрозуміле, але який інтерес у тому мають католицькі народи Заходу, — це вже загадка, якої розв'язати не вмю. Дійшло навіть до того, що дехто із західних сусідів зважився використовувати жертву українських Владик для своїх шовіністичних і політичних цілей, записуючи її на рахунок своєї, зовсім чужої національности.

І по нинішній день католицька опінія світу, зdezорієнтована у справах переслідування правдивої релігії з боку московського комунізму. Пресові агенції по різних краях світу, а за ними католицькі журнали, часто подають навіть докладні статистики про католиків, що знайшлися поза залізною заслоною і наражені на переслідування, але ні в одному комунікаті нема згадки про

п'ять мільйонів українських католиків, що їх насильно позбавлено релігійної свободи, їх Єрархію ув'язнено і депортовано, а натомисть насаджено Єрархію підлеглу московському патріярхові, який, зраджуючи Христа, став наймитом на службі безбожному комунізму.

Маю в руках останню публікацію американського «Кетолік Мірор» (Catholic Mirror), а за нею і бельгійську публікацію «Ля Круа де Бельжік» (La Croix de Belgique) з 13 травня 1951, що начислюють 50 мільйонів католиків поза залізною заслоною і називають їх навіть по національності, але про українських католиків, що по-геройськи страждають за правду про єдність Церкви, за свою любов до Святого Апостольського Престолу і до Христового Намісника Папи Римського, — ані слова згадки. Де ж та християнська братня любов, що має бути найкращим знам'ям Містичного Тіла Христового (Церкви), у якому «аще страждеть єдинъ удъ, съ нимъ страждуть вси уди» (І. Кор. 12, 26)? Хто дозволив католицьким публіцистам виключити український нарід і його Церкву та поставити «поза скобки» і недопускати, щоби добрі християни мали правдиві інформації про страждання Христової Церкви під советським режимом і вслід за тим, щоби спомагали своїми молитвами тих особливо, що від віків страждають за правду про єдність Церкви від московського насилля, а в останньому часі — від безбожного московського комунізму. Чи не повинні б радше католицькі журнали і католицькі промовці, згідно з волею Святішого Вітця, пригадувати католикам світу про обов'язок молитви за український нарід словами пророка Йоїля (2, 17): «Пощади Господи люди Твоя, і не даждь достоянія Твого на укоризну, да не обладають ими язъци, да не рекуть во язъцѣхъ: гдѣ єсть Богъ ихъ». Та ж таке було доручення Святішого Вітця для всіх католиків світу у незабутній енцикліці «Орієнталес омнес».

Високопреподобний Отче Генеральний Секретарю! Мимоволі вийшло задовге мое письмо, в якому я висловив біль серця кожного українця з приводу байдужности, а то й деякої неохоти з боку католицьких агенцій і пресових органів у відношенні до справ Української Католицької Церкви. Може зарізко я висловився в тому згляді, але на тлі тих висловів вийде ясніше те високе доцінювання Вашого особистого зацікавлення нашими справами, Вашої симпатії, прихильности й любови для наших церковно-релігійних і національних змагань. Я не сумніваюся,

^{**}) Грובהва мовчанка.

що через Ваш цінний кварталник дістануться до свідомости Західного Католицького Світу правдиві вістки про Українську Церкву і її сумну долю, а вслід за тим, католицький світ помножить свої святі молитви за ту визначну східню вітку Христової Церкви, що вправді впала жертвою жорстокого переслідування, але не загинула. Вона далі живе, хоч і в модерних катакомбах, і по-геройськи сповняє завда-

ння, продовжуючи діло спасення людських душ.

Прийміть, Високопреподобний Отче Генеральний Секретарю, вислови моєї глибокої до Вас пошани, з якою остаюся

відданий Вам у Христі Господі брат і слуга

(† ІВАН, Єпп.)

Апост. Візитатор

На Успення у Сарселі світило сонце

(З урочистости посвячення «Дому Вчених»)

У празник Успення Пречистої Диви світило сонце, хоч який хмарний цей рік. Це був майже символ. Емігрантські будні такі понурі, хмарні й безсонячні. Лиш де-не-де ясний промінчик з-поза хмар. А на Успення в Сарселі цілісний день світило ясне сонце.

Це був майже випадок, що посвячення цього дому довершив **Іх Ексселенція Апостольський Візитатор Кир Іван** саме в день св. Успення. Довгомісячна візитаційна подорож і нагле захворіння Владики, не дали змоги робити й дотримуватися заздалегідь усталених плянів. І склалося

Іх Ексселенція Апостольський Візитатор під час відчитування молитви посвячення.

Сарсель такий чудовий літньої, сонячної днини. Ввесь у садках, у стіп зеленого горба, що на його чубку дубами закучерявився гай. Не дарма ж там, бажаючи відпочити, прив'язував коня великий Наполеон. Станеш під старезним деревом, глянеш, а ген на обрії — Париж. З вежами, тріумфальними луками, соборами, музеями й бібліотеками, — сам суцільний музей. А в долині Сарсель. Здалеку зеленіють каштани. І, серед зелені, український «Дім Учених» — княжий дар Святого Апостольського Престолу для Народу-мученика, що, спливаючи кров'ю, не кидає прапорів, змагаючись по боці правди і Христа проти ложі й сатани.

так, що врочистість випала на саме Успення, в той день, коли то стільки празників бувало в Україні, в те перше свято після проголошення такої дорогої нам догми Успення Пречистої Диви. І ще склалося, що саме св. Успенню присвячена невеличка, прегарно розмальована мистецем Миколою Кричевським, сарсельська капличка.

Була врочиста хвилина, коли в повних архиерейських ризах станув перед уладженим престолом, на терасі дому, Високопреосвященний Владика. Побіч нього — Генеральний Вікарій о. Мітрат Яків Перрідон, а далі — канцлер о. І. Леськович, декан о. д-р Василик, душпастир Па-

рижу о. І. Яцків, душпастир Діжону о. д-р Сидорів та інші. У стіп тераси стояли мешканці дому й запрошені гості. Серед гостей — визначні представники французького духовенства: Генеральний Вікарій Архієпископа Парижу Пралат Його Святости Жан Рюпш, пралат Його Святости й заступник директора «Евр д'Орія» Монсеньйор Дю Меніль, делегат «Евр д'Орія» крилошанин Марсель Левек, старенький парох Сарселю крилошанин Жорж Фор і поруч нього небагато молодший мер Сарселю Анрі Меер.

З українського громадянства були приявні: Представник Української Православної Автокефальної Церкви митроф. протоерей Вишневський, дійсні члени НТШ. проф. Шульгин та проф. Борщак, Голова Об'єданого Українського Комітету у Франції, інж. Созонтів, Голова Об'єднання Українських Робітників у Франції, д-р Нестерчук, Голова Національної Єдності Дир. Лазовінський, представниця Союзу Українок у Франції п-ні Сапрун, директор Українського Архіву д-р Сенютович, фінансовий дорадник Апост. Візитатора, дир. Шипайло, керівник Бюро Правної Поради п. Поліщук, мистці п-і Винників, Кричевський і Кульчицький, представники пресових органів: «Українець-час», «Українське Слово», «Соборна Україна», «Вісник» та «Ми і Світ».

І поплили тони набожного співу Владика, разом з голосами сослужащих священників, що рецитували псалом: «Якщо Господь не побудує дому, даремний буде труд будівничих; якщо Господь не берегтиме міста, ні на що не здалася чуйність сторожі...»

У безхмарну блакить чужого небозводу неслася молитва Архієрея, що в кожніське її слово вкладав цілу свою душу: «Владико, Господи Боже наш, Ти що на висотах живеш і на все глядиш: Сам благослови дім цей і Своім страхом захисти всіх тих, які бажають у ньому жити; збережи їх недіткнутими зброєю ворогів, і зійшли їм Твоє благословення з висоти Твоїх хоромів, і благослови й помножи всяке добро в цьому домі...»

Глибоко схилюлися сиві голови невеличкого гурта українських науковців. Їх так мало, дуже мало, збереглося. Більшість погинула в переслідуваннях і воєнних хуртовинах. Тих, що збереглися, одних примусив ворожий режим складати п'яни на

свою честь, інших погнали емігрантські злидні в далекі заморські країни, щоб там старечими руками фізичною працею заробляли на свій щоденний хліб. А поле української науки стоїть облогом, і те, що засіяне, заростає хабаззям. Роботи стільки, а цих вільних вчених так мало. На них зосереджений весь гнів і ненависть ворогів, на них зосереджена вся наша надія. Збережи їх, Господи, недіткнутими зброєю ворогів!

Владика промовляє. Висловлює подяку Святому Апостольському Престолові за Його щедрий дар. Співають подяку серця всіх зібраних домашніх і гостей — представників усіх українських установ, представників обох українських Церков, представників преси всіх угруповань. І мило бачити, що, коли йдеться про скарби українського духа, коли йдеться про всеукраїнські цінності, в нас нема роз'єднань і поділу думок. Мило відчувати, що цей український Сарсель знайде підтримку — моральну й матеріальну всього українського громадянства.

І ще, і ще бажається висловити подяку Церкві, що вона, як завжди, під своїм омофором об'єднала всіх, своїм лагідним леготом вигладила розбурхані хвилі. Найвищі українські ерархи завжди були покровителями мистецтва і науки. І цю традицію недавно згаслого Великого Митрополита й мецената Андрея Шептицького відновив тепер наш Високопреосвященний Апостольський Візитатор, спираючись на підтримку й щедру допомогу Найвищого Архієпископа Папи Пія XII і Його найближчої Співробітництва, сина сонячної і гостинної Франції, Емінінції Кардинала Тіссерана.

Богослуження кінчається. Владика уділяє зібраним Апостольське й Своє Архієрейське благословення. О. Мітрат Перрідон свяченою водою окроплює дім. Голова НТШ складає Владиці й за Його посередництвом Святішому Вітцеві й Емінінції Кардиналові Тіссеранові подяку від Товариства й цілого українського народу. Мер Сарселю вітає в своєму містечку представників української науки. Короткі, сердечні слова подяки гостям за участь у торжестві й офіційна частина свята закінчена.

Гості розходяться по домі, оглядають книгозбірню й набірзі, але з смаком влаштовану мистцями Винників і Кульчицьким виставку образів. Це зародок української

Високопреосвященний Владика в асисті Духовенства: Всесв. Ген. Вікарія О. Я. Перрідона (праворуч) та Декана О. Д-ра Василика (ліворуч). Без риз Впреп. Отці: Д-р Сидорів, І. Яцків та Канцлер І. Леськович.

постійної галерії. Цінні експонати Грищенка, Омельченка, Зарицької, Кричевського та обох ініціаторів виставки кажуть багато сподіватися.

За скромною перекускою відбувається товариська гутірка вчених з гістьми. Голова Наукового Товариства ім. Шевченка та zarazом голова Комісії Допомоги Українському Студентству, проф. д-р Zenon Кузеля, та його найближчі співробітники: секретар Т-ва проф. д-р В. Кубійович, голова Інституту Заочного Навчання — проф. Кульчицький й ініціатор Народного Університету доц. д-р В. Янів, користаючи з нагоди, знайомлять пресу й громадянство з своєю працею і плянами. Найосновніша праця НТШ, — «Енциклопедія Українознавства» в повному розгарі; перший том появилася, в опрацьовуванні й в друку дальші випуски. Вже на верстаті том англійською мовою. Але треба грошей, багато грошей. Їх мусить дати свідома українська еміграція. Не задармо, досить, щоб відповідне число людей наперед внесло передплату на ці цінні й кожному потрібні твори. Є в пляні видавати наукові праці в формі традиційних Записок НТШ. Але тут знову потрібна матеріальна підтримка.

КоДУС бажає продовжувати свою працю — підготовку кадрів української інтелігенції в найпотрібніших галузях знання. Сотні студентів користаються ще й сьогодні з допомоги. Тисячі вже таку допомогу дістали й покінчили студії. Треба дальших

отців, дальшої невинної громадської жертвенности.

Інститут Заочного Навчання — наймодша інституція, яка щойно починає розгортати свою діяльність. Ще молодший Народний Університет. Їх створило, так би мовити, саме життя. Емігрантське життя й konieczність заробляти працею рук на прожиток примусили багато молодих людей, ще напів дітей, перервати свою науку. Проминуть роки заки вони вростуть у чужий клімат та настільки опанують мову, що могли б користати з чужих шкіл. За цей час промине їхня молодість. І чи матимуть вони засоби на дальшу науку? Цьому треба було запобігти. Треба було дати їм змогу вчитися, не відриваючись від верстатів праці. І то вчитися на своїй мові і в своєму дусі. Це й робота ІЗН та Народного Університету. Треба тільки, щоб молоді люди користали з цієї можливости. Тоді й вони скористають, і Інститут буде розвиватися.

Представники громадянства висловлюють свої думки й поради, і голосніше за все — свій подив для незрівняного оптимізму й живучости цього невеличкого гуртка жителів «Дому Вчених» у Сарселі.

У вікнах підміського поїзду миготять цілою скалею кольорів світла Парижу. Вже ніч. А в душі радість: Сьогодні у Сарселі ввесь день світило сонце, хоч який хмарний цей рік...

Микола Колянковський

ПРОМОВА ГОЛОВИ Н. Т. Ш. виголошена після посвячення «Дому Вчених»

Ваше Високопреосвященство!

Велика честь зустріла мене сьогодні, щоб від імени Наукового Товариства ім. Шевченка вітати між нами Ваше Високопреосвященство у цей щасливий день посвячення цього дому, що його завдячуємо заходам Вашого Високопреосвященства як нашого щирого Опікуна.

Викинені з рідної землі, позбавлені засобів кінцевих для наукової й культурної праці, ми в найгірших часах, коли велика частина наших науковців і культурних діячів утратила змогу праці або й своє життя в советській неволі, — зустріли з боку Вашого Високопреосвященства не тільки повне розуміння наших потреб, але й незвичайно чутливе серце, що разом з нами боліло над теперішнім станом і майбутністю нашої культури й науки.

Коли більшість нашої культурної еміграції залишала європейський терен й переносилася за море, щоб тяжким трудом заробляти на щоденний прожиток, — Ваше Високопреосвященство, в інтересах української науки, щирою душею пішли на зустріч нашим планам присвятитися повністю науці, щиро зайнялися долею нашого Товариства, підтримали нас на душі й уфундуванням великою ласкою Святи-

шого Отця цього дому, дали нам змогу продовжувати нашу культурну роботу й розвивати нашу науку тут, в Європі, поблизу нашої поневоленої Батьківщини.

Ваше Високопреосвященство передбачливо зрозуміли, що довша перерва в культурно-науковій праці дуже відіб'ється на нашій дальшій долі й тому не жаліли трудно й коштів, щоб ми всі, не тільки Наукове Товариство Шевченка, але і співпрацюючі з ним установи: Інститут Заочного Навчання, Комісія Допомоги Українському Студентству й Делегатура Українського Вільного Університету, могли без перерви приступити до континуування нашої культурно-наукової праці.

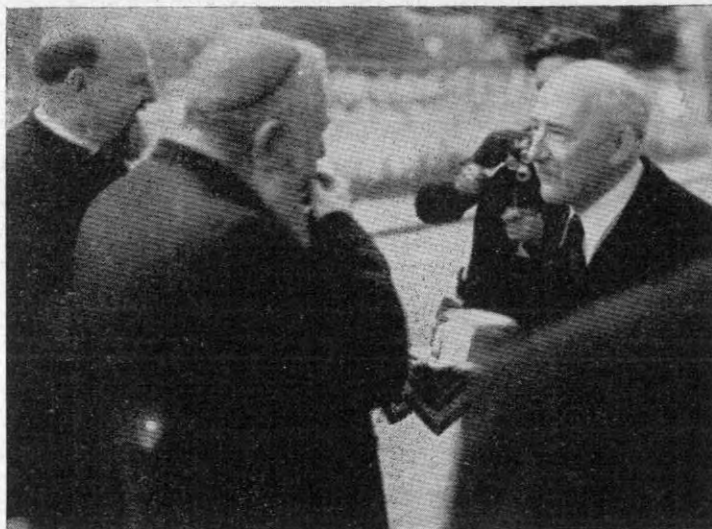
За цю благородну прихильність і за все добро, якого ми всі зазнавали й зазнаємо від Вашого Високопреосвященства, складаю Вашому Високопреосвященству від Наукового Товариства Шевченка і від усіх наших установ найглибшу подяку й прошу висловити нашу синівську відданість Святішому Вітцеві й щиро вдячність Його Емінінції Кардиналові Є. Тіссеранові й прийняти від нас запевнення, що чесно працюватимемо й щирою працею і відданістю Церкві віддячимося за цю велику ласку й допомогу нашій роботі.

ВИСОКОДОСТОЙНИЙ ГІСТЬ поміж українськими науковцями

Представники наших наукових установ проф. д-р Кузеля, проф. д-р Кульчицький і проф. Глобенко 2 вересня ц. р. були прийняті на аудієнції у Його Емінінції Кардинала Тіссерана. Під час аудієнції, що тривала 18 хвилин, передано меморіал і прохання до Його Емінінції, щоб ласкаво відвідав теперішній осідок науковців, набутий стараннями Кардинала в Сарселі. Його Емінінція обіцяв і свою обітницю виконав 24 вересня. Високодостойний Гість прибув у супроводі Віцедиректора Католицької Дії на Сході монсенйора Дю Меніля, каноніка Католицької Дії на Сході о. Левека, Генерального Вікарія Апостольського Візитатора у Франції о. Мітрата Перрідона, канцлера о. Леськовича.

При брамі Його Емінінцію вітали Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора о. Мітрата Перрідон і Голова Наукового Товариства Шевченка проф. д-р Кузеля, що підносячи високому Гостеві хліб і сіль, промовив: «Ваша Емінінціє! Незвичайно велика честь припала мені сьогодні вітати Вашу Емінінцію від імени нашого Товариства в цьому домі, що його Вашими заходами уфундував Святіший Отець українським ученим. Ми глибоко зворушені й щасливі Вашими відвідинами, яких ніколи не забудемо, й уклінно просимо Вашу Емінінцію при найближчій нагоді скласти до стіп Його Святости нашу найбільшу подяку й синівську відданість.»

Голова Н. Т. Ш. проф. З. Кузеля вітає Йх Емінієнцію Кардинала Тіссерана хлібом і сіллю. Побіч Ген. Вікарій Апост. Візитатора, Всесв. О. Я. Перрідон.

Й. Е. Кардинал відвідав каплицю при домі НТШ., поблагословивши зібраних там членів осередку науковців, а далі під час двогодинного перебування в Домі НТШ докладно оглянув бібліотеку з виставкою давніх і нових, повоєнних, видань НТШ та праць його членів, що перебувають у Франції, а також робочі кімнати установ. Й. Е. Кардинал вислухав інформації проф. В. Кубійовича, О. Кульчицького, М. Глобенка, зокрема про працю Редакції «Енциклопедії Українознавства», Інститут Національних Дослідів і про видавничі пляни НТШ, м. ін. про приготований до друку збірник «Україна під Советами» та ін. наукові збірники. При цій нагоді проф. В.

Кубійович передав Кардиналові примірник свого «Атласу України», а проф. Кузеля — «Українсько-нім. словник». На невеликому прийнятті були присутні Й. Е. Кардинал, Церковні достойники, що його супроводили, запрошені дійсні члени та наукові співробітники НТШ в Парижі: проф. І. Борщак, проф. П. Шумовський, інж. Д. Піснячевський, д-р М. Мостович та ін. Присутні з вдячністю прийняли благословення Кардинала й зфотографувалися на пам'ять про високі відвідини.

Про обидва свята подала інформацію вся українська преса в Парижі, а також газети «La Croix» і «Le Monde».

Мешканці Сарселю й українські науковці wraz із Високодостойним Гостем.

Х Р О Н І К А

Студійний тиждень у Мадриді

Продовжуючи традицію студійних тижнів, як серій наукових доповідей і дискусій, зв'язаних, не зважаючи на різноманітність тем, спільною проблематикою, федерація Українських Студентських Товариств «Обнова» вибрала цього року Мадрид, де перебуває нині найчисленніша студентська громада, на осідок Студійного Тижня від 2 до 9 вересня.

Присутні на цьому з'їзді були члени громади «Обнова» в Мадриді й запрошені гості: від Апостольської Візитатури — о. д-р декан М. Василик, від Делегатури Українського Вільного Уні-

верситету в Парижі — проф. д-р О. Кульчицький і доц. д-р В. Янів, д-р Цимбалістий з Лювенеу і д-р Маркус із Швейцарії, а також представники Федерації Українських Студентських Товариств «Обнова» з цілої Європи.

Учасники Студійного Тижня у Мадриді

верситету в Парижі — проф. д-р О. Кульчицький і доц. д-р В. Янів, д-р Цимбалістий з Лювенеу і д-р Маркус із Швейцарії, а також представники Федерації Українських Студентських Товариств «Обнова» з цілої Європи.

Тематику цього студійного тижня, організованою Федерацією Українських Католицьких Студентських Товариств «Обнова», становила проблема «Людина в суспільності», розглядувана з погляду християнсько-католицького вчення, а також поодиноких світських наук: сучасної філософії, психології, соціології, політичної економії, правно-політичних наук і філософії культури.

О. д-р Василик висвітлив католицьке вчення про людину, як одиницю і як члена спільноти вірних, «містичного Христового Тіла».

П. Митрович у пересланій короткій доповіді схарактеризував сучасний стан філософії, після ляїцизації і позитивізації світогляду в XIX віці, підкресливши значення екзистенціального звороту в філософічному думанні до справжності людини в її відношенні до релігійної трансценденції.

Проф. д-р Кульчицький у двох викладах дав нарис шарово-смугової характерологічної концепції людини.

Доцент д-р Янів, пересуваючи проблематику одиниці й суспільства в площину українських зацікавлень, говорив у першому викладі про ставлення Заходу (головне Європи) і Сходу (головне Росії) до проблеми взаємовідносин одиниці і суспільності в історичному розвитку, — а в другому — про одиницю і суспільність у соці-

альному розвитку суспільних верств, станів на Україні.

Д-р Цимбалістий у двох доповідях вичерпно змалював сучасну кризу людини, виводячи її, з одного боку, головне з наслідків однобічного розвитку гуманізму, з другого — з технізації і змавлення людського життя. Особливо цікаві й цінні були завваги доповідача щодо виховних протизасобів, потрібних, щоб перенести цю кризу.

Д-р Маркус, протиставивши індивідуалістичне світосприймання — універсалістичному, дав влучний, гостро критичний нарис теорії і практики лібералізму XIX сторіччя, згадавши про сучасні спроби його відновлення.

Магістер Якимчук, у суворо логічних, з великим знанням побудованих двох доповідях про міжнародні гарантії прав людини, дав тонку аналіз зусиль на міжнародному полі для забезпечення прав людини.

Про застосування нового теоретичного пізнання людини до економічної практики була мова в пересланому рефераті д-ра Перейми, в якому треба особливо відзначити поставлення в осередку міркувань, у зв'язку з сучасною гуманістичною економією, поняття «людської праці» в її справжній життєвій дійсності.

Доповнення тематичного циклу, присвяченого «людині в суспільності», дали доповіді д-ра Бучинського про людину в поезії Шевченка, магістра Фліса — про людину в еспанській літературі та доповідь п. Бучка — про професійну формацію людини, а особливо про моральний аспект формації лікаря.

Кількість слухачів була різна — від 12 до 24. Коли зважити, що Студійний Тиждень відбувся в не зовсім відповідну пору студентських іспитів і що одного дня виголошувано й по три реферати з дискусіями і через це праці затягалися інколи до пізньої ночі, — то участь слухачів треба вважати за задовільну.

Студійний Тиждень закінчився 9 вересня після Служби Божої урочистим закриттям у присутності еспанської «Обра Католика» й запрошених еспанських журналістів.

Від Товариства «Обнова» промовляв еспанською мовою Голова Товариства п. Теодор Барабаш, який склав Президії «Обра Католика» дуже змістовний, добре виголошений звіт із Студійного Тижня.

Далі проф. Кульчицький в коротких словах еспанською мовою подякував від імені Українського Вільного Університету, як професор цієї високої установи, і від імені «КОДУС», як заступник голови, за допомогу «Обри» в опіці над українськими студентами й в організації Студійного Тижня. Він підкреслив, що в цій шляхетній допомозі «Обра» проявила своє справжнє католицьке й «дуже еспанське» ставлення.

Учасники Студійного Тижня надіслали низку телеграм: до Св. Отця, Емінінції Кардинала Тіссерана, Емінінції Кардинала Толедо, Ексцеленції Апостольського Візитатора Кир Івана, Ексцеленції Єпископа Мадриду і до Українського Вільного Університету.

З присутніх запрошених гостей виступив проф. Мадридського Університету, Голова «Обра Като-

ліка» п. Отеро, підкреслюючи конечність духового зброєння українських студентів до сучасної круцяті християнської духовості, що нагадує колишню еспанську «реконквісту» християнської цивілізації зпід мавританського ярма. Заступник Голови «Обри» п. Корреа — Веглізон, в своїй змістовній, часто перериваній оплесками промові, визначив мету допомоги українським втікачам із поневоленої большевизмом країни, про відрубність, історію і культуру, що її до останніх часів, перед приїздом української групи, мало хто знав. Для визволення своєї батьківщини українські студенти повинні фахово і духово, з напругою всіх сил, належно підготуватися. «Обра» не досягла б своєї мети, коли б виховала тільки фахівців, які можуть, напр., у Сполучених Державах, дбати про свій і своїх родин достатній прожиток, якщо ці люди не будуть одночасно готовими на поклик батьківщини до всіх пожертв для великої справи, **католицької і національної ідеї.**

В кінцевому слові о. д-р Василик подякував Управі «Обра Католика» й усім учасникам з'їзду за їхню працю й участь у цьому Студійному Тижні.

Після офіційного закриття «Студійного Тижня» і спільного фотографування, п. Корреа Веглізон запросив учасників нарад на товариську зустріч до готелю «Емперадор», а по полудні того ж дня, проф. д-р Кульчицький і доц. д-р Янів у товаристві проф. Отеро відвідали великий і добре влаштований Оптичний Інститут, де цей учений провадить свої досліді над порогом зорового відчуття при слабих освітленнях.

До речі тут згадати, що учасники Студійного Тижня, поза своєю програмовою працею в Мадриді, мали також нагоду 8 і 11 вересня відбуті спільні прогулянки до Ескоріялю й Толедо, де під проводом заступника Голови «Обра» п. Корреа були прийняті на авдієнції у Еміненції Кардинала Толедо. Цей церковний достойник виявив у короткій промові повну ознайомленість з українськими справами та діяльністю Українського Вільного Університету, висловивши свою симпатію до культурних починів української Еміграції.

Належить велика подяка Їх Ексцеленції Вищокоптелі священному Кир Іванові за те, що своєю моральною і матеріальною допомогою уможливив проведення Студійного Тижня.

Проф. Д-р О. Кульчицький

П о с м е р т н а з г а д к а

О. Д-Р ЙОСАФАТ ІВАН СКРУТЕНЬ ЧСВВ.

(* 24. 2. 1894 — † 12. 10. 1951)

Людське життя на землі виглядає пересічною двою плянувань: Божого і людського. Божі шляхи і пляни — незмінні, вічні; людські — дочасні і мінливі. І звідси в людському житті так часто виникає це питання без відповіді: чому? чому так? Головне тоді, коли Божі шляхи твердо, різко й боляче перетнуть людські дороги. Постає це питання передусім над могилою людини.

Недавня війна вибрала собі великі жертви з поміж нашої суспільности, залишаючи в багатьох ділянках життя дошкульні прогалини. І мимохіть приходить питання: чому стільки ударів по війні? Чому так скоро відходять від нас цінні одиниці? Чому рідшають так болюче наші ряди? А відповідь? — Не нам ставати з Богом на прою й не нам судити його премудрі діла.

З такими думками стоїмо над свіжою могилою о. Йосафата Івана Скрутеня ЧСВВ. І розглядаючи його 57-літнє життя ще дошкульніше відчуваємо втрату.

о. Йосафат Іван Скрутень ЧСВВ народився 24. 2. 1894 р. в селі Пархач, Сокальського повіту. В 1909 р. (18. 8.) Він вступає до новіціату Чину св. Василія В. в Крехові, незабаром складає чернечі обіти звичайні (30. 4. 1911) і торжественні (28. 8. 1916.), продовжує й закінчує класичні гімназіальні науки, серед воєнних обставин, в краю й на чужині, студіює філософічні й богословські науки й нарешті, стає священником (28. 10. 1918). Підготовка о. Йосафата кінчається разом із світовою війною. На обрії стоїть майбутність молодого левіта і контури великих народних днів

1918 — 1920 рр. Перші свої священничі кроки о. Йосафат робить у Західньо-Українській Народній Республіці, з молодечим запалом беручись до багатьох ділянок праці, що ждуть робітників. Спершу Він допомагає у вихованні чернечого dorosty, у впорядкуванні поруйнованих війною монастирів, згодом учить у Львівській Архиспархіяльній Семінарії філософії, не згадуючи про щоденну звичайну й надзвичайну священничу працю в монастирі, церкві, школі та в організаціях молоді.

Вже по монастирях Йому без вагань доручають обов'язки бібліотекаря, архівіста; Він звичайно є членом іспитових комісій, цензором книжок, що надходять до друкарні. Згодом Його постійним зайняттям стає письменницька, наукова й редакційно-видавнича праця, що її Він розпочинає з 1913 р. в журналі «Місіонар», «Малий Місіонарчик», «Календар Місіонаря», містячи там спершу молодим клериком, а згодом ставши редактором, свої оригінальні й перекладні писання, часто під псевдонімами-іменами (Пархацький, І. Стефанів, Й. Скрут., Й. Скр. тощо).

В 1920 р. Він переходить майже на постійне перебування до Львова, де вчить у Семінарії й відразу стає співзасновником і керівником редакції та адміністрації місячника «Студентський вісник ПОСТУП» (Львів 1920-24). В 1924 р. Він один із небагатьох членів колегії для заснування видавництва й публікації «ЗАПИСКИ ЧИНА СВ. ВАСИЛІЯ В.» (Львів — Жовква 1924-1942).

Він же стає їх першим редактором (1924-1939), видавши 6 томів цінних праць і документів з історії Церкви й Чина.

Рівночасно з тим обов'язком життя, монашого, священничого та редакційного, Покійний співробітничав у «НИВІ» (Львів 1921-28), в редакції «АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКИХ БОГОСЛОВІВ» (Львів 1925), у «БОГОСЛОВІІ» (Львів 1925) в («Lexikon fuer Theologie und Kirche» (Freiburg im Br.) в («Polski Slownik Biograficzny» (1935-39), у «ВІСНИКУ МАРІЙСЬКИХ ТОВАРИСТВ» (Львів 1937) та в («Suedost Forschungen») Мюнхен 1941/45. Принагідно о. Йосафат дописує й до українських газет «ДІЛО», «НОВИЙ ЧАС», «НОВА ЗОРЯ», «УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС», «КРАКІВСЬКІ ВІСТІ» та інші.

Разом із конкретною успішною працею підноситься Його наукове значення й оцінка. Він здобуває академічний ступінь у філософії та богословії, стає активним членом, звичайним, дійсним співробітником або кореспондентом кількох наукових установ українських і закордонних. Так з 1930 р. Він стає членом НТШ, а в 1947-51 рр. заступником директора Історично-філософської Секції НТШ; в 1941-45 рр. Він — науковий співробітник «Suedosteuropa. Institut» при Мюнхенському Університеті, а в 1946-47 рр. Голова Церковно-Археологічної Комісії при Апостольській Візитатурі в Мюнхені. Як історик — науковець Він виступає з науковими доповідями на міжнародних конгресах істориків (Варшава 1936), візантологів (Софія 1934), бібліотекарів та архівістів (Варшава 1936), уніоністів (Пинск, Нідеральтайх), музейників (Коломия 1931) та ін.

Крім цілого каталогу власних наукових розвідок у «Записках ЧСВВ», згадаємо про деякі з важливіших праць о. Скрутеня загального характеру та інтересу, як: «Філософична система католицьких шкіл» (1921) «Жіноче питання» (1921), «Від природи до Бога» (1922), «Апостол Унії» (1924), «У чернечій келії» (про митроп. Шептицького, 1925), «Представи Марійського культу» (1923), Психологічний момент духовних вправ св. Ігнатія Льюїолі 1923, «Un demisiècle d'histoire de l'Ordre des Basilens» 1882-1932, «Apologia» des Muenchspriesters Vob gegen die Argumente zugunsten der Lateiner» 1935 та інші. Крім наукових праць, Він пише й друкує також нариси, оповідання й проповіді.

При такій праці надходить друга світова війна й прилучення Галичини до УССР. Покійний залишається у Львові й намагається рятувати бібліотечні та архівні цінності. Однак незабаром окупаційна влада починає ним цікавитися, щоб запрягти Його до співпраці з советською наукою в марксистсько-ленінському дусі. Натиск має недвозначний характер, і Покійний переходить за Сян, а згодом до Німеччини, де працює науково в Столиці Баварії та по різних бенедиктинських монастирях. Кінцеві війни застає Його в Нідеральтайх, і о. Йосафат знову бере жваву участь у громадсько-науковому житті.

У 1949 р. Головна Управа Чину св. Василя В. викликає Його до Риму для співпраці в оновлених «Записках ЧСВВ» і на духовного провідника й виховника українських богословів Папської Семінарії ім. св. Йосафата. Тут Покійний поволі вживається в нове середовище, звекає до мови й підсоння, впорядковуючи тим часом свій науковий доробок часів війни та підготовляючи його до друку.

Але тут несподівано прийшла трагічна п'ятниця 12 жовтня. Відправивши св. Літургію й полагаючи в найкращому настрої щоденні поточні справи, по короткій серцевій недозі, о. Йосафат віддав спокійно Богові духа на руках одного з вихованців Семінарії, в клініці Милосердних Братів.

В понеділок, 15 жовтня, вся українська колонія в Римі по заупокійних моліннях в церкві св. Сергія і Вакха, при Генеральній Курії Василіянського Чину, провела тлінні останки о. Йосафата Скрутеня ЧСВВ на вічний спочинок до братньої василіянської гробниці на кладовищі Кампо Ветерано.

Не стало між нами о. Йосафата. За Божими плянами Він виконав призначене Йому завдання і відійшов по нагороду, хоч за людськими плянами залишилося багато нескінчених праць, не здійснених задумів, символом чого є нескінчений лист до одного з друзів, розкриті чорнило, розгорнена книжка на столі.

Своїм шляхом від 1909 року, своїм чернечим і священничим життям, Він навіки записав своє ім'я в «Книзі Життя», а своєю працею заслужив вдячну пам'ять історії.

Хай земля Вічного Міста буде Йому пером, а пам'ять вічною!

Г. В.

M E N S U E L

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Bld. Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

Directeur: A. Savtchenko-Belsky.

Redacteur responsable: Abbé J. Leskovycz.

P.I.U.F.; 3, rue du Sabot, Paris (6e).

Обряд -- наш скарб

Боже Провідіння дало українському народові один великий скарб, якого він часто на скитальщині вповні не доцінює. Цим скарбом є наш рідний обряд. Хоч наші предки перейняли його разом з Христовою вірою з Візантії, але він так глибоко ввійшов в душу українського народу, так з ним сповівся в одно, впродовж десяти сторіч, що став для нас усіх рідним і національним, як рідною нам є наша мова, культура й історія. Важко собі навіть деколи уявити українців іншого обряду, наприклад, латинського чи вірменського, а якщо такі й є, то дивимось на них з деяким здивуванням.

Як кожний обряд, так і наш, охоплює всі прилюдні вияви чи способи славлення Бога та окремі правні й звичаєві приписи даної церкви. Обмежимося до з'ясування прикмет нашого обряду під кутом вислову прилюдного славлення Бога. В цей спосіб зрозуміємо краще його красу і його питоменності, які так високо оцінюють, наприклад, вчені й вірні латинського обряду. Ми часто забуваємо за ці його прикмети, подібні до тих людей, що мають дорогі діаманти, але не здають собі справи з їхньої краси й вартости.

Візьмим будь-яке Богослуження, будь-котрого дня місяця, чи тижня, і пригляньмося тим молитвам, які св. Церква приписує нам прилюдно відмовляти чи співати. Кожне з них, чи то буде св. Літургія, чи Утрення, чи Вечірня, чи інше Богослуження, містить в собі стільки богословських

правд, що про кожне можна б писати цілі томи вияснень. Кожне Богослуження може заступити нам частково чи вповні найясніші катихизмові виклади. Де ж краще оспівані й пояснені основні правди нашої віри, такі як призначення людини, відкуплення людського роду тощо. Схід був колись довгі віки вибраним місцем, де вірні найбільше захоплювались релігійними питаннями, де велися великі спори на богословські теми, які залишали на боці всякі політичні дискусії. Схід видав тоді найбільших святих Богословів, що їхня наука ввійшла майже в цілому в наші богослужебні книги, відповідно пристосувавшись до вимог церковної поезії. Не дарма один зі західних вчених сказав, що богословські науки можуть в сучасну пору черпати нові думки й вияснення тільки з книг Східньої Церкви.

Крім догматичних тем, наші Богослуження підкреслюють в особливий спосіб нашу побожність і пієтизм, який підносить нашу душу молитовно до Бога. Майже на кожному кроці зустрічаємо славослв'я Святій Трійці, Відкупителеві людського роду та Бого-матері. Набожність до Святих Ангелів, чистих духів, до Праотців, Отців, поодиноких Святих і до померлих — це все скарби-перлини, з яких кожний може вибирати те, що найбільше відповідає його душі.

Між тим переплітаються аскетичні теми. Почуття жалю наверненої душі і спасенний

страх перед гріхом і карами, виявляють нашу любов до Бога, яка хоче направити те все, що накоїло грішне життя. Глибін цих думок огортає нас містичним захопленням, коли беремо уважливу участь в наших Богослуженнях.

На протяг цілого року розложено читання св. Письма Старого і Нового Завітів. Кожне читання пристосоване до даного дня чи свята. Кожний вірний, що точно буває на Богослуженнях, може пригадати собі, слухаючи читання св. Письма, цілу історію відкуплення людського роду. Пісні Утрени особливо вияснюють Старий Завіт.

Всі Богослуження надхнені великим ліризмом. Ціла краса східньої поезії знайшла тут свій побожний вислів. Св. Єфрем, св. Роман Сладкопівець, св. Іван Дамаскин, св. Андрій Кретський — це великі поети, яких твори розкинені в різних місцях наших Богослужень. Наші предки напевно більше від нас розуміли глибін цієї поезії і певно вона була одною з найголовніших причин, що цей обряд захопив українську з природи поетичну душу.

До цього всього додано зовнішню красу Богослужень: прекрасні ризи, декоративне розмалювання церкви та чудові мельодії.

Отже, чи ж дивним нам може видаватись прив'язання українського народу до свого обряду? Часто ми й не розуміємо всіх його особливостей, якими захоплюються інші народи, але підсвідомо відчуваємо цю безмежну, божественну його красу. Гоголь написав пояснення до нашої Служби Божої св. Івана Золотоустого. Сам автор не багато докинув пояснень, але його короткі замітки, при самій красі молитов, захоплюють кожного, навіть невіруючого, який тільки відчуває красу поезії.

Часто у Франції наші вірні беруть участь в прощах до Люрду, Лізіє, Бульонь сюр Мер чи інших відпустових місць. Але коли ці прощі не зорганізовані в окремі групи, під проводом наших душпастирів і з нашими прекрасними Богослуженнями, тоді самі вірні заявляють, що не виносять стіль-

ки духової користи, скільки дали б їм національні прощі.

Поминаючи красу нашого обряду — він став для нас, через повне злиття з душею народу, зовнішнім виявом нашої національної приналежності. Своім питомим обрядом українці-католики відокремили себе на віки від поляків і росіян. Часто, і одні, і другі, з виключно політичних мотивів, старались знищити українську католицьку Церкву тільки ізза її візантійського обряду і з'єдинення з католицькою Церквою.

Те все виказує нам, наскільки ми повинні бути горді з нашого рідного обряду і наскільки ми повинні його цінити.

В 1951 році ми мали в Франції більше ніж в інших країнах, де перебуває наша еміграція, різних урочистостей і прощ. Кожна з них починалася Богослуженням в нашій обряді. Вони притягали маси українців не тільки тому, що український нарід на еміграції стовідсотково побожний, але мабуть головно тому, що ми знали, що молячись імпуємо французам красою нашого обряду, красою літургічних співів і цим відокремлюємо себе назовні від всіх інших народів на вигнанні, які є у Франції. Для наших братів-католиків французів наша Служба Божя це «мес юкрениєн», це наше національне Богослуження. Це вправді св. Літургія, яка походить з Візантії, але український нарід надав їй своє національне п'ятно, яке одначе в нічому не перешкоджує тому, що ми належимо до однієї Вселенської Церкви.

Тому цим нашим обрядом треба дорожити, треба його пізнавати, ним захоплюватися, його вціплювати в душі українських дітей, бо він тільки може спасти їх від винародовлення. Матері повинні вчити дітей не тільки рідної мови, але й рідного обряду, рідного способу служити Богові й віддати йому належну честь. Не заперечуємо значення світських організацій для скріплення національного духа на еміграції, але вони скоро-проминаючі і ніколи не матимуть на людей стільки впливу, що рідна Церква своїм рідним обрядом.

о. І. Л.

«Збіжжя не можна зсипати на вогке місце, бо заплісніє; його треба класти на місці вивищеному, сухому. Так і людське серце не може постійно лежати на землі і мусить засдно пильно підійматися до Бога, бо закож покритється плісню».

Св. Августин

Новий вияв любови до Небесної Неньки

Коли земля одягається в квіття й зелень, а голубий небозвід золотиться вдень ясним сонечком, а ночами тчеться взорами блискучих зірок, коли вся природа напружується до найвищих зусиль, щоб своєю красою і буйним життям прославити Творця, — тоді людина, вінець всього створеного на землі, відчуває внутрішню потребу чимсь більшим, ніж тільки щоденним виконанням християнських обов'язків, виявити свою любов і вдячність предоброму Богові і люблячій Небесній Матінці. А тим більше домагалось такого акту людське серце цього року, коли в наслідок ласкавого зарядження Христового Намісника,

липня, разом із прочанами інших народів, виявити Небесній Цариці, прославленій своєю догмою про Внебовзяття, свою любов, вірність і подяку.

Виїзд з Парижу відбувся в середу, 18 липня увечері після молебня, що його відправив Всев. о. Мітрат Перрідон у храмі св. Володимира Великого. У четвер, о 8 годині ранку, по цілонічній їзді, поїзд із прочанами прибув на люрдський двірець, звідки вони розїхалися автами до призначених готелів.

Після першої Служби Божої в базиліці Вервиці, життя наших прочан пішло задалегідь кожного дня унормованим поряд-

Група українських паломників у Люрді перед каплицею св. Бернадетти.

продовжено уділювання вірним Католицької Церкви благодатей і відпустів, яких могли доступити в минулому, Ювілейному 1950 році.

Про цей відрух вдячності й належне зрозуміння сприятливої нагоди для збирання собі скарбів у вічності ювілейними відпустами, свідчать відвідини відпустових місць у всій Західній Європі, а особливо у Франції, яка щаслива мати в своїх границях преславний і чудесний Люрд.

Між численними прочанами, що цього року відвідали це Богом благословенне містечко, був і гурток українців. Небагато їх — усього 70, але прибули вони організовано, як окрема група, щоб від 19 до 24

ком, що відповідав загальноприйнятій програмі релігійних практик у Люрді. Того ж першого дня відбуто св. Сповідь, а наступного дня в каплиці св. Бернадетти, перед базилікою, під час Служби Божої було спільне св. Причастя всіх українських прочан. Так кожний день спільного перебування українських прочан у місті Марії починався Службою Божою і св. Причастям, а потім в означені години, відбувався похід з Найсвятішими Тайнами та благословення хворих і зворушливе прославлення Марії у вечірні години, при блиску моря світел і під піднесені звуки: «Аве Марія». В п'ятницю й неділю пополудні наш гурток відбув хресну дорогу на символічну Голготу.

В суботу в базиліці Вервиці відправлено співану Службу Божу, а в неділю ранком Всесв. о. Мітрат Перрідон, що прибув напередодні з Парижу, у сослуженні присутніх на прощі наших священиків — оо. Радників: І. Леськовича і І. Тетерки та оо. Душпастирів: Ю. Прокопова і І. Яцкова, відправив урочисту св. Літургію у чудесній гроті. Там таки в понеділок пополудні, на прощання відспівано також молебень до Матері Божої в наміренні переслідуваної Христової Церкви і українського народу. На превелику втіху терплячих, що завжди їх там сотні, — біля гроти на скелі, поміж наочними свідцтвами давніх уздоровлень, завважено свіжі протези й миліці.

Вільні від спільних релігійних практик години наші прочани використовували на зайняття за власним бажанням. Одні відвідували музеї, батьківський дім св. Бернадетти і вбог^у кімнату, колишню в'язничну келію, перероблену на скромне мешкання вбогої родини Субіру, звідки дівчатко-Бернадетта ходила на чудесні появи «Гарної Пані». Там тепер капличка, де колись відправляв Службу Божу теперішній Св. Отець Пій XII, ще як кардинал Пачеллі. В ній під час останньої прощі два рази відправлено і нашу Службу Божу. Інші прочани робили прогулянки, щоб оглянути найближчі околиці Люрду, серед яких визначаються дивовижні Бетаррамські пещери.

Але найбільше, і то до пізньої ночі, просиджували коло гроти на інтимних розважаннях і молитвах, бо треба знати, що кожне чергове перебування в цьому чудесному Люрді, біля ласкавої Небесної Лі-

карки, викликає у людини чимраз глибше мислення, чимраз більший подив до Божої любові і милосердя. Перше перебування звичайно зворушує прочанина до глибини душі своїм небуденним чаром, зовнішніх вражень: величчю релігійних маніфестацій і незвичайним виявом побожності та самопожертви десятків тисяч присутніх там прочан. А далші перебування дозволяють уже, коли минає гострота перших вражень, задуматися над властивим глибоким змістом Люрду.

Відновляючи в пам'яті попередні відвідини Люрду українськими прочанами під проводом Вископреосвященного Апостольського Візитатора під час міжнародної прощі, що її впоряджувала організація «Пакс Христі», колишні її учасники спиняються на спогадах, зв'язаних з деякими місцями, де так успішно заманіфестовано приналежність українців до правдивої Христової Церкви.

Мило і любо було перебувати поблизу щедрої й доброї Матері. Отже й не зчулися наші прочани, як проминуло п'ять днів у Люрді, і треба було покидати це квітуче побожністю гірське містечко, з кришталево чистим повітрям, шумливею річкою і невичерпним джерелом цілющої води, що враз із ласкою Богоматері оживляють спрагнені людські душі й кволі тіла.

По досвітній Службі Божій, що її відправлено у вівторок, о 5 год. ранку, українські прочани відіхали, вдячним поглядом прощаючись із зникаючим за укритими снігом верхів'ями Піренеїв — дорогим серцю кожного католика, Люрдом. **о. І. Я.**

В. Янів

В дерев'яній церковці

Тремким ореолом червоним
Цілує увечорі промінь
Зчорнілі убогі ікони.
А очі самотні у нього
Обнови шукають і сили
По спеці, по праці, по втомі.
Замовкли слова, занімали
Без руху спинилися руки,
Аж біль, в глибині скам'янілий,
У промені згинув без згуку.

(із збірки «Шляхи», Мюнхен 1951)

МАРІЙСЬКЕ СВЯТО У ВІШІ

Невелике французьке місто Віші, завдяки цілющій силі своїх вод, вже віддавна осягнуло світову славу.

До тієї Богом вирізненої місцевости Віші заїжджає в літньому часі Високопреосвященний Апостольський Візитатор Кир Іван Бучко, щоб там, дбайливою лікарською опікою і мінеральними водами, скріпити свої фізичні сили. В цьому році пробування нашого Архипастиря у Віші мало не тільки суто приватний характер, бо вже задалегіть місцеві католицькі чинники звернулися з проханням, щоб його Ексцеленція взяв ласкаву участь під час урочистого обходу свята Успення Пресвятої Богородиці — Патронки цього міста. Високопреосвященний Апостольський Візитатор, що використовує кожну можливість своїх апостольських подорожей по Західній Європі, щоб зазначити перед світом живучість Української Католицької Церкви, — не опустив і цієї нагоди та, помимо фізичного вичерпання і прикрої недуги, взяв участь 15. серпня ц. р. у величавому поклоні Віші своїй Небесній Патронці.

В Парохіяльній церкві св. Власія, наповненій вірними, об 11. год. почалася урочиста Служба Божа, що її відправив Настоятель цієї парохії о. Канонік Піотт у сослуженні двох священників, з високою участю Преосвященного Жакена, Єпископа Мулену, та у почесній приявності Високопреосвященного Апостольського Візитатора Кир Івана, що разом із своїм секретарем о. д-ром М. Марусином засів на призначеному місці біля головного престолу. По відчитанні св. Євангелії о. Канонік Піотт, від парохії і від себе зложив щирю подяку високим гостям за участь в урочистих відправах. Звертаючися до нашого Владики, сказав промовець:

«Ексцеленціє, ми щасливі, що Ви ласкаво погодилися бути присутнім сьогодні на цьому урочистому Богослуженні, бо у Вашій Високоповажаній особі ми оточуємо шанобливо і глибоко симпатією вірних, єпископів і священників, які в Україні та в інших місцях мучаться і вмирають за свою відданість Церкві й Богові, або які розсіяні скрізь поміж вільними народами чекають з довір'ям, що не повинно б їх підвес-

ти, — благословенної години кінця їхнього вигнання. Хай Пречиста Діва, всіма люблена, як на Сході, так і на Заході, дасть усім, і особливо Вам, Ексцеленціє, сили й мужности видержати в болючих випробуваннях.»

Другою okazією того самого дня, коли то Високопреосвященний Кир Іван враз із групою українських вірних репрезентували українську Церкву і її обряд, був величавий похід по місті о 4. год. пополудні. Багатолюдна процесія з чудотворною статуєю Матері Божої опікунки хворих, вирушила з церкви св. Власія прикрашеними вулицями міста, поміж шпалірами десятків тисяч сталих і принагідних жителів Віші. Попереду високих церковних Достойників, Преосвященного Левама, Апостольського інтэрнунція в Каїрі, і Преосвященного Жакена, єпископа Мулену, ішов його Ексцеленція Кир Іван, одягнений в архирейські ризи, і благословляв хрестом нарід, що з набожною увагою приглядався до того походу.

Поміж мальовничими фолкльорними групами, що зображували різні французькі провінції, де особливо шанують Пречисту Діву, йшов у барвистих національних строях, з прапором, гурток українців, що живуть і працюють у Південній Франції і прибули зорганізовано враз, із душпастирем ліонської округи о. Радником Тетеркою. Яке враження викликала та громадка українських представників, як дорослих, так і дітей, найкраще свідчить допис у французькому часописі «Ля Ліберте» з дня 16. серпня ц. р., що враз з теплою згадкою помістив і світліну нашої групи.

По повороті процесії до церкви, Преосвященний Жакен, у промові до вірних, висловив радість, що міг узяти участь у тій величавій набожній маніфестації на честь Цариці світу, яка вже стільки виявила своєї любови для французької землі, і він має надію, що й на майбутнє не залишить її без опіки, а також виеднає мир для цілого людства. Вкінці, вітаючи Високопреосвященного Кир Івана, як єдиного в Західній Європі Єрарха Української Католицької Церкви, — подякував йому за ласкаву участь у цій урочистості.

Фрагмент з процесії у Віші: Їх Високопреосвященство Кир Іван благословить вірних.

Наш Владика використав ще й решту того незабутнього дня, щоб по закінченні загального свята зустрітися в парохіяльній залі зі своїми вірними, що прибули навіть з дітьми, з різних околиць (Клермон-Ферран, Еффей, Дігуен, Сен-Елюа), не чіпляючись з витратами, щоб зі своїм Архипастирем заманіфестувати на цьому Марійському торжестві католицьку Україну. В теплій сердечній атмосфері пройшов цей короткий час зустрічі духового Батька з дітьми. Неструджений Архипастир потішав їх, підбадьорював до дальших зусиль і пригадував найважливіші обов'язки, що

тяжать на кожному з нас, тут, далеко від рідної землі. Напімнув їх, щоби не забували за свою Церкву, свій обряд і свої гарні релігійно-народні звичаї та виховували в релігійному й національному дусі своїх дітей, розпалюючи в них любов і пошану до всього, що рідне і своє. Перестеріг Владика, щоби наші скитальники самі не соромилися своєї української мови, щоби нею розмовляли і щоби нею молилися за кращу долю батьківщини, навчаючи того й своїх дітей. Вкінці Кир Іван поблагословив усіх приєднаних і роздав дітям пам'яткові образочки.

о. І. Я.

К. Ф. Маєр

Новорічні дзвони

Піднеслись в повітрі дзвони слави,
Вітер легко гне їх, наче трави.

Перші зови тихо відлунали —
Та з глибин нові бринять кимвали.

Натовпи гудучі йдуть без краю,
І без меж прибій громів зростає,

з німецької М. Орест

ВЕЛИЧАВИЙ ЗДВИГ У БУЛЬОНЬ

В 1938 р., о. Льорньє, директор прощ до Божої Матері в Бульоні над Морем, відбув подорож у Західню Україну, де перебув близько місяця. П'ятнадцять днів він прожив у палаті покійного Митрополита Андрея, оглядаючи в тому часі Львів і його церкви та пізнаючи українські установи. Опісля виїхав на провінцію і відвідав, між іншим, наші монастирі в Уневі, Словіті і Якторові.

З тої подорожі зберіг о. Льорньє дуже милі спомини. Про незабутнього Митрополита Андрея, чий портрет і досі прикрашує його кабінет у Бульоні, він згадує як про велику постать Католицької Церкви і людину великої святости. Митрополита Йосифа, що був тоді ректором Духовної Семінарії й Богословської Академії, о. Льорньє вважає за великого обновителя богословських наук в Україні. О. крилошанин пізнав багато українських священних родин у Львові й на провінції та зберіг милу пам'ять про цей патріархальний устрій серед духовенства, який був зберігся у нашій Церкві в Галичині до останніх часів.

Під час своєї студійної подорожі о. Льорньє завважив, що великий культ Східньої Церкви для Пресвятої Богородиці в Україні, має особливий, дуже інтимний і дуже сердечний вияв так у прилюдних церковних торжествах, влаштовуваних на честь Богоматері в день Її празників, особливо у відпустових місцях (Гошів, Почаїв, Зарваниця), як також у приватному шануванні вірних. Він дійшов висновку, що побожність українського народу подібна у своїй безпосередній і сердечності до того пієтизму, що ним оточують свою Покровительку бульонські рибалки. З тої то причини цей гідний і побожний священик так дуже бажав цілим серцем колись з'єднати ці дві, такі подібні, вітки Церкви на спільній молитві у стіп Пресвятої Діви.

Це за його почином і намовою, Преосвящений Паранті, Єпископ Бульоні, і Преосвящений Перрен, Єпископ-Ординарій в Аррасі, запросили Їх Високопреосвященство Апостольського Візитатора українців католиків у Західній Європі Кир Івана, відслужити в Бульоні над Морем 26 серпня ц. р., в день рокової прощі, архиерейську

св. Літургію на честь Богоматері. Владика Кир Іван прийняв запрошення і завдяки тому ми пережили велику й щасливу хвилину нашого життя.

* * *

Довкола Бульоні, у промірі яких 60 км, зовсім немає українських вірних. Але на вістку про приїзд свого Владика прибули прочани з далеких сторін. Перша група вибралася з Рубе та з околиці Лілю вже вдосвіта в суботу. Це СУМ-івці, вірні Богові й Україні, постановили відбути прощу власними ногами і вибралися в далеку дорогу роверами. По дорозі вони відвідали монастир оо. Бенедиктинів у Вісках, коло Візерн, що лежить в околиці стародавнього міста Сент Омер. Попереджені про приїзд монахи-священики ввічливо привітали наших молодих прочан, прийняли їх обідом, а опісля дали змогу оглянути стародавній монастир, церкву, середньовічні укріплення та вирібню коштотної кераміки, де працюють самі братчики монастиря. Під вечір, наші юнаки дісталися до Бульоні та віддали перший поклін чудотворній статуї Богоматері,

* * *

Друга група молоді прибула поїздом з околиць Бетюну, Брює-ан-Артуа в суботу опівдні. Під проводом жертвенного професора малярства п. М. Дагеберта з Бульоні юнаки і юначки докладно оглянули це старовинне і повне історичних пам'яток місто. Найперше — підземелля катедрі, де збережені сліди поганської святині і основи першої християнської церкви в 3 сторіччі по Христі, разом із стародавніми саркофагами, колонами, вазами та іншими церковними пам'ятками. Слідом за тим, оборонні мури Бульоні, виїмково ціло збережені до сьогодні, музей з непошкодженим скелетом мамута, рибальський великий порт (Бульонь, це — найважливіший французький надатлянтійський порт) та багато інших цікавих об'єктів. Декілька прочан з Парижу збільшували цю групу молоді.

Опівдні також приїхав Високопреосвящений Апостольський Візитор, а ввечері ще деякі священики і прочани. Душпастир Північної Франції вітав прибулих та вказував популудневі зайняття й місце відпочинку та нічлігу.

В неділю вдосвіта велика райдуга станула на заході над морем, спираючися двома кінцями на границях міста й порту. Мені здавалося, що вернеться погода. За кілька хвилин густий, але дрібний дощ стер з лица небозводу той приємний усміх, а далі почалася правдива злива. Та це не злякало нікого. Від раннього ранку катедра почала наповнюватися прочанами: Місцеві мешканці Бульоні та прочани з округи, гості з Англії, що вже декілька днів перебували в місті, очікуючи святкового дня, бельгійці, що прибули з одним парохом розкішним автокаром. Українських прочан прибуло більше, як можна було сподіватися. Ось наспіли паломники-селяни з далекого Альберу, під проводом свого відданого і ревного душпастиря о. Прийми. За ними, по вінця переповненим автокаром, — прочани з Лябурсу, Бюллі, Брюе та інших місцевостей країни чорного золота. Другим автобусом — побожні вуглекопи з родинами з Острікуру та Ліберкуру. Нарешті — текстильні працівники з Рубе, разом із своїм славним хором «Гомін України». Поїздом з'їздилися вірні з околиці Сен Полю, Гедіну, Фрюжу тощо.

Довгий почат світського й монашого духовенства вирушив з пресвітерії до катедри. Безпосередньо перед групою українського духовенства поступали крилошани французької капітули, а за ними Преосвящені французькі Єпископи: Преосв. Перрен, єпископ Аррасу, Преосв. Шап, єпископ Пуї, Преосв. Паранті, єпископ-помічник Аррасу з осідком у Бульоні, Преосв. Дезвазьєр, Апостольський Адміністратор Кантону, останньо прогнаний китайськими комуністами зі своєї резиденції, перебуває в Туркуа, і Преосв. Лепретр, архієпископ Разіюму.

Попереду йшла асиста, що її склали сумівці в дальматиках, за цією групою латинського духовенства поступали українські духовники: о. Зиновій Нарожняк, душпастир у Лілю, у функції диякона, о. канцлер Іван Леськович і о. Василь Прийма, душпастир Ам'єну, а вкінці, в супроводі Свого особистого секретаря і капеляна о. д-ра Марусина Мирослава, целєбрант св. Літургії Високопреосвящений Апостольський Візитатор українців католиків у Західній Європі Єпископ Кир Іван Бучко.

Величава, хоч ще не відновлена після воєнних ушкоджень, Бульонська катедра стала свідком небувало торжественної св. Літургії, що була відслужена серед схід-

ньої церковної обстанови. Посередині вівтаря збудовано правильний східній престіл, прикрашений хрестом і семираменним свічником. На місці іконостасу уставлено дві великі й прегарні ікони Спасителя і Богоматері, що їх перевезено з лільської української церкви. Ті ікони вже з наведеного урочистості були предметом зацікавлення й набожності місцевих людей і захожих прочан. Крилошанські сталі зайняли французькі крилошани. Єпископи латинського обряду засіли на владичих престолах перед іконостасом, щоб бути свідками св. Літургії, що її відслужив український Архієрей в асисті свого духовенства. Українські прочани, зі своїми прапорами й корогвами, зайняли почесне місце в центрі катедри. З пильною увагою слідувало латинське духовенство за багатьма обрядами нашої святої Літургії. Багатотисячна маса вірних спочувала нашим ревним молитвам і пісням, побожною увагою а дехто й сльозами. Плакали українські прочани, коли Дорогий Владика привітав їх у стіп Небесної Неньки, згадуючи подібні торжественні богослужби в Зарваниці, Гошеві та інших марійських відпустових місцях України. Багато вірних, в тому також французів, прийняли св. Причастя. «Гомін України», під керівництвом п. Семенюка, бездоганно виконував літургійні пісні.

Недармо пишалась рано веселка над морем. Разом зі Службою Божою скінчився і зливний дощ і пополудні настала гарна, тільки дещо вітряна погода. В третій годині почалася традиційна процесія на честь Богоматері. Перед шістьма Архієреями, що в почоті численного духовенства зайняли місце на терасі катедри, розвинувся похід. У першій його частині ми бачили зображені історичні події, що з'ясували особливе значення Бульонської чудотворної статуї Божої Матері для міста і його околиці, почавши від тої хвилини, коли статуя припливла морем до Бульоні на човні без весел і без вітрил. У другій частині походу віддали шану Пресвятій Богородиці — духовенство, довоколишні парохії, далекі й навіть закордонні прочани, між ними й українська, найчисленніша група. Попереду українського гурту прочан шість дівчат у народніх строях несли прегарну ікону Божої Матері з Дитятком Ісусом. Далі слідували українські священики і вірні кількістю близько 350 осіб, співаючи Марійських пісень. Під час по-

Українці з образом Пречистої в поході вулицями Бульонь.

ходу, священник-впорядчик давав пояснення про всі частини процесії. По переході української групи, він закликав усіх прочан і народ, що стотисячною масою заляг вулиці й площі, щоб усі молилися за спасіння українського народу з неволі, за рятунок українських Єпископів, священників і вірних, засланих на Сибір, за скорий поворот українських скитальників до вільної батьківщини. Тисячі, сотні тисяч уст, повторювали за ним ревну молитву-бажання.

Похід замикали Архиреї, що уділяли благословення незчисленним масам побожного народу. Ціле місто було прикрашене синьо-жовтими прапорами (кольори міста) і ця декорація створила рідну атмосферу для українських учасників проції. Вздовж вулиць, якими проходив похід, мешканці міста простягнули рибальські сіті, прикрашені квітами.

Остання й надпрограмова частина торжеств того дня мала розваговий характер. Зразу ж після заходу сонця почали сходитися мешканці Бульоні на площу перед катедрою, щоб послухати концерту українського хору. В місті не було вивішено ні одної афіші. Але вистачило, що священник-впорядчик заповів двічі через гучномовець та що учасники почули український спів хору під час св. Літургії. Молодь, діти й старші спішили (дехто з кріслами в руках), щоб послухати пісень, що їх приніс «Гомін України». Попереду аудиторії засіли церковні достойники з Архиреями у проводі. Тераса катедри, пок-

рита величезним пурпуровим baldachinom, була осяяно освітлена рефлекторами, установленими в будинках напроти. В тому світлі чарівно миготіли барвисті народні вбрання співаків і танцюристів.

Концерт почався, як і годилося в день Марії, думою про Почаївську Божу Матір. Вже перша пісня, виконана бездоганно, здобула собі серця слухачів. Опісля слідували інші: Через поле широкеє, Щедрик, Дударик та багато інших. Милозвучні акорди української пісні злинули з тераси перед катедрою і понеслися понад мостом до порту і над безмежне море. Вони розповідали слухачам мовою звуків про надбожність українського народу до Пресвятої Діви, про його любов до краси і волі, про його безупинну боротьбу за право вільно жити на своїй землі, про негасиме джерело його життєвої надії.

Хор закінчив свій концерт славнем на честь Марії «О спмагай нас, Діво Маріє...», і всі слухачі підхопили мелодію та, співаючи французькі слова, злучилися разом з українськими прочанами в спонтанному й палкому визнанні віри в Бога і єдності Церкви.

Після закінчення концерту, публіка ринула на терасу і довгий час, обступивши хор, не дала йому змоги покинути місце концерту. А коли настав неминучий час від'їзду, захоплені мешканці Бульоні відпровадили хористів до автобуса, що його ще декілька разів по дорозі здержували, щоб висловити співакам свою сердечну прихильність.

о. З. Нарожняк

Там, де квітнуть духові рожі

Дня 23 вересня 1951 року, в перші роковини ювілейної прощі українців до Риму, вірні душпастирської Округи Кан, при співучасті невеликого гуртка наших вірних з Парижу й околиці, разом усіх понад 100 осіб, — уладили прощу до славного міста Лізьє. Славним зробила його молоденька монахиня-кармелітка, улюблена цілим католицьким світом, св. Тереня від Дитятка Ісуса. Відвідуючи там пам'ятні місця з життя «малої Святої» і величаву базиліку, здвигнену на її честь, відтворили

муїлковим напівом, під проводом хору з Мондевілю. Відповідну до торжества проповідь виголосив о. І. Яцків.

Простору крипти базиліки заповнили не тільки наші прочани, з двома прапорами, але було там і багато французів, що вперше мали нагоду слідкувати за відправою нашої Літургії і бачити спосіб уділювання св. Причастя, до якого приступило багато прочан. По Службі Божій при головному вході до базиліки зроблено спільну пам'ятну знімку. Коротку обідню перерву про-

Паломництво в Лізіє. Посередині о. Мітрат Перрідон, о. рад. Бачинський та о. І. Яцків.

вони в своїй пам'яті світлі хвилини, пережиті рік тому у Вічному Місті.

Десь о 10 год. з'їхалися наші прочани на площу коло базиліки. Мешканці північної Франції, що живуть поблизу Лізьє, поприїздили на цей відпуст автами, а паризькі українці прибули спеціальними поїздами, що кожної неділі обслуговують численних прочан і учасників прогулянок. Між нашими прочанами видно Всесв. о. Мітрата Перрідона, Генерального Вікарія Апостольського Візитатора, о. Радника Бачинського, душпастиря Округи Кан, і о. І. Яцківа. О 10.30 год. почалася в крипти базиліки урочиста Служба Божа, що її відправив Всесв. о. Мітрат Перрідон. Співали всі вірні са-

вели наші прочани в приемній розмові в призначеному для цього готелі, а потім відвідали пам'яткові місця Лізьє. Вони оглянули батьківський дім св. Терені, де вона пережила щасливі дитячі літа, де зростала й дозрівала в своїх великих постановках присвятити себе службі Богів в строгому чині Кармелітів. Цей дім, з усією його внутрішньою обстановкою, між якою є багато речей, що належали св. Терені під час її перебування в батьківському домі, — тепер музей.

Опісля прочани відвідали завжди переповнену монастирську церкву Сестер Кармелітанок, щоб там поклонитися гробові св. Терені і попросити помочі Святої у всіх

потребах свого скитального життя та сили витривання для своїх рідних, кривих і тих усіх дорогих, які або вже довго караються за св. віру і Церкву, або розбрелися світами шукати кращої долі. Згадали про Дорогого Владику, Високопреосвященного Кир Івана, що кілька літ тому також був із поклоном у Святої в Лізье, та просили Святу Опікунку Священничого Союзу, щоб вистелила важкий шлях нашого Духовного Батька своїми запашними рожами. Вирізьблена постаттю Святої в лежачій позі на свому гробі, здається, зосереджено слухає молитов вірних її почитателів і щедро розсипає довкола сніжно-білі рожі. Держить ще в руці одну, з золотими пелюстками — це дар св. Отця Пія XI, яку вночі 30 вересня 1925 року папський легат кардинал Віко вклав у простерту руку Святої... Можна завважити, що на обличчі майже кожного прочанина, який виходить із цієї церкви, помітно якусь внутрішню радість, злучену з вірою, що добра й зав-

жди за життя готова до помочі «мала Свята» Тереня й тепер не полишить у біді людини без своєї цілющої духової рожі.

В захристії, біля церкви, виставлені за склом як музейні пам'ятки речі, що були зв'язані з щоденним життям Святої під час новіціату і після складення торжественних монаших обітів, а серед них великий портрет св. Терені, монахині-кармелітинки, що притискає до своїх грудей Розп'яття, з якого сиплються рожі.

Недільний день з мінливою погодою схилився до вечора і треба було вже думати про відїзд. Наші прочани висилають ще карточки з привітаними до знайомих, купують пам'ятки. Сповнені хоч коротких, але гарних і ніжних почувань, з опроміненими радістю обличчями, в надії, що св. Тереня їх зрозуміла й їхні болі відчула, розїжджаються наші вірні по домівках, щоб з ранком наступного дня знову взятися до своєї щоденної, часто безрадісної, праці.

о. І. Я.

Чому большевики не ліквідували Кат. Церкву на зах. укр. землях у 1939-41 рр. ?

Це питання, що його мабуть не раз ставив собі не один з нас, хто перебував ці роки на Рідній Землі.

Ми приписували це, зрештою досить слушно, великій індивідуальності і великій популярності серед народу сл. п. Митрополита Андрея. Одначе, ця популярність і велич особи Великого Митрополита не зупинила большевиків перед переслідуванням Церкви ще за Його життя, після повної окупації західно-українських земель в 1944 році. Значить, в 1939 і 1940 рр. були ще якісь, важливіші, причини советської осторожності.

Рубець таємниці відкрили самі Совети, опублікувавши недавно цікаву для всіх католиків працю М. М. Шейнмана п. з. «Ватикан во второй мировой войне» (Річник Академії Наук ССРСР, Москва 1951, стор. 352, jr 8). Це незвичайно солідна збірка антикатолицьких документів (з большевицького пункту бачення), які мали б служити викриттю профашистської діяльності Ватикану, зокрема Святішого Вітця, а вдійсності є одним великим свідомством Його батьківського піклування та Його дипломатичної проворності.

В тій публікації на стор. 67-70 висвітлена також акція Ватикану, сполучена із зайняттям західно-українських земель. Ця окупація, як свідчать самі большевики, негайно викликала реакцію Ап. Престолу. «Оссерваторе Романо» подало в свому коментарі, що зайняття Західної України і Західної Білорусі є загрозою для католицизму. Сам Свят. Отець у розмові з представником англій-

ського радія заявив 19 вересня, що він крайньо потрясений долею католиків на тих землях. В середині жовтня 1939 р. «Оссерваторе Романо» помістило обширну статтю про становище Кат. Церкви на українських і білоруських землях, наводячи багато прикладів релігійного переслідування.

З початком жовтня 1939 р. Свят. Отець вислав ноти до урядів Англії і Франції, щоб вони склали протести перед урядом ССРСР з приводу переслідування Церкви на Україні і Білорусі та заявили за релігійну свободу. З ініціативи Ап. Престолу почала в цій справі сильну кампанію італійська преса. Її підняли також католицькі часописи Бельгії, Англії, Швейцарії, Іспанії, Люксембургу та США, що — як говориться у публікації, — «з дня на день публікували брехливі інформації про положення релігії в Західній Україні і Західній Білорусі».

Все це уважає автор публікації пронацистською діяльністю А. Престолу.

Одначе з цього висновок: своє проіснування в цих двох роках большевицької окупації завдячує Українська Католицька Церква тільки інтенсивній протіакції Апост. Престолу. Цій акції завдячує також особисто не один з нас своє життя. Підготовляючись до війни проти Німеччини, Советський Союз не міг собі тоді легковажити опінії в західному світі, що його допомоги ще потребував.

(М. К-ий)

НА ПРАВДИВОМУ МІСЦІ

— Почування меншевартости? — Туган зупинився в ході. — Ні, Саньку, не в цьому випадку. Я переживав подібне в житті. Хоча, — в Тугана появилася властива йому усмішка, яка завжди полоняла мене. Це була якась мішанина стурбованости і дитячого ще довіря.

— Хоча це не відповідна назва. Вона викликає враження поганого якогось пороку. А моє почування було шляхетне.

Туган глянув на мене сірими очима, над якими проміж брів збігала проста, владна зморшка.

— Чи доводилося тобі доброхить схилити голову перед людиною? І почувати себе меншим, дрібнішим? Але без тіні ревности, без відчуття сорому, а пррсто, придавленому її величчю?

Мабуть моє обличчя не дало відповіді, бо Туган скоро відвів очі кудись убік.

— Так, я схилив голову перед сірою, звичайною людиною села, почувуючи, що всі духові надбання мого роду — ніщо в порівнянні з нею. Але це не було моє знецінення.

— Це було ще в зимку з 1928 на 29 рік, — почав Туган. Голос його був рівний, як завжди, але в ньому бриніла якась нова нота. — Я був тоді в Карпатах, коло містечка Скольного, в свого брата. Зима була сувора. Випали великі сніги, і лютував мороз, якому подібного не пригадували найстарші люди.

Туган мимоволі щільніше загорнувся в плащ.

— Одного ранку мого брата покликали сповідати хворого. Я затривожився, коли почув його прізвище. Знаєш, що в наших селах просять священника вже тоді, коли немає надії на видужання. А це був старий Іван Кондур, великий приятель нашого дому.

— Брат спокійно запевнив мене, що його часто кличуть без конечної потреби. Адже ж Іван був ще минулої неділі в церкві! Він, як завжди, з найбільшою повагою й гідністю виконував свої обов'язки «старшого церковного брата». От, звичайне старече занедужання!

— Та я не задовольнився цим. Кондур був уже в літах, це правда. Але й мав силу гірську. Тому я пішов із братом, щоб особисто переконатися, чи немає небезпеки.

Чоло Тугана похмарилося. Воно нагадало мені стіну, на яку нараз спливе тінь.

— Заждавши в сінях, поки брат сповідав, я зайшов у хату. І тут зрозумів зразу. Старий Іван жив. Але в хаті вже була смерть. Неминуча і холодна. Кондур знав, що мусть вмирати. Він був цілком притомний.

Туган круто обернувся до мене:

— Ти знаєш, Саньку, що значить відморозити легені?

— Ну, так, я читав, але це буває не в нас, на півночі, — пробував я не довіряти, приголомшений страшним питанням.

Туган перебив мене:

— Це правда. Але той рік був і в нас надто суворий. Старий Кондур у понеділок рубав дерево в лісі. Зігрівся й дихав на повні легені. Розумієш?

Я хитнув головою. В уяві я побачив старого з залізними м'язами бойка, як він «хекає», працюючи, в ритмі ударів сокирою.

— Гангрена легенів, це було очевидно, — казав далі Туган. — У хаті був відразливий запах гнилі. Ми всі трое знали: старий Кондур уже зібрався іти в небесну полонину. Тому й мовчали...

Першим обізвався я, щоб прогнати ту гнітючу мовчанку, те таємниче щось, що чаїлося навколо нас. Мое питання було і наївне і недікатне. Запитавши, я спохопився з ніяковости.

— А не боїтеся вмирати, Іване? — Досі не можу забути того погляду старого Кондура. Були в ньому і здивування, і легка підозра, чи не насміхаюся з нього. Далі я прочитав у ньому і легковаження мене. Та найсильнішою була вищість. У тих очах була така мудрість, якої не зустрінеш у найбільших мудреців світу. Якесь пізнання правди, незбагненої і незглибимої нами.

Іванові слова були звичайні, як говорять наші селяни: — А чого ж боїтися? Не обікрав нікого, не вбив, не підпалив... Я слухав їх без зворушення. Це слова, яких уживаємо в найгіршій сповіді нашого життя: в прилюдній самохвальбі, без мислення. І навіть без сорому, якщо це неправда.

Але закінчення вдарило мене. Іванів голос змінився. Видався мелодійним, ясним. Дарма, що Кондур мав уже в грудях могильну яму. —

... Нікого не скривдив. Дітей виховав... то ж не страшно...

Туган дивився, підвівши голову, кудись у присмеркову синяву неба. Лице його було прибідле.

— Але я тоді злякався, Саньку. Мене опанував страх, що я — не зумів би так певно здавати свого останнього іспиту. Я почував себе недосконалим, духовим малюком перед тим гірським дядьком. Він був велетнем супроти мене, інтелігента, родового аристократа, що на його духове оформлення склалися цілі покоління.

— Розумієш? Пройти крізь життя без чужої кривди і виконати свій обов'язок...

— Кажу ще раз Саньку: Я злякався. Цей страх притаманний майже всім нам — інтелігентам. Не любимо не тільки думати, а й говорити про смерть. Сам натяк на неї в товаристві вважається нетактом.

— Страх перед небуттям? Жалкування за життєвими радощами? Ні, Саньку, — Туган хвилювався. — Це простий, нікчемний страх перед тим, щоб не виявити своєї порожнечі, невміння відповісти на останні питання останнього іспиту.

Мій брат, коли ми поверталися від Кондура, потвердив мої думки: — Це була справжня людина! — Оце й усе, що він сказав.

— Я схилив голову, але це не було з відчуття меншовартости. Тут, Саньку, ми повертаємося до першого твого питання, до властивої теми. Все дотеперішне сказане — епізод. Конечний до пізнання правди.

— Почування меншовартости я пізнав пізніше. Правда, в інших, але й сам почав надаватися йому.

— Кондур помер, — змінив свій голос Туган, коли побачив мій погляд, — але його слова лишилися. І я завжди вживав їх, як пробного каменя, оцінюючи свої вчинки.

Якась зміна в голосі Тугана вразила мене, і я пильно подивився на нього. І здивувався. Лице приятеля було якимсь чужим. Туган зрозумів.

— Тільки не думай, на те, щоб робитися ліпшим! Моя оцінка була лише лябораторним дослідом, сказати б, самим ствердженням. Я пізнав мої хиби, порівнював їх із чужими, от і все. Але зовсім не турбувався поліпшенням. Цими «вправами» я розвинув у собі тонке відчуття кривди. Чужої і своєї. Всяка нерівність, несправедливість зачіпали мене до живого, і я намагався знайти людей, в яких їх не було б.

— Тому, — Туган зневажливо скривив уста, — я навіть почав студіювати теорію комунізму, вивчаючи, чи ця доктрина може дати людям щастя. Практично, себто самому стати комуністом, я не зміг, бо бридять мене їх простакуватість і примітивізм у розв'язуванні найпростіших проблем. Комуністи мусять зогидити все, що гарне і людське.

— Великим полем мого досвіду стала чужина. Тут я пізнав, як сильно ми відчуваємо, і зовсім не слушно, нашу меншеартість. Я не входжу в причини. Але ми справжні чужинці навіть для нас самих.

Тому то так похапно змінюємо все своє, принатурюємося до чужого, намагаємося вбити в собі самих себе. Це нам не вдається. Навіть люди з кільканадцятьрічним чужим громадянством надалі є чужинцями для своїх прибраних співгромадян.

— Можливо, це властивості кожного народу, що є в діяспорі. Але лишається факт, що нам погано між чужими. Почування постійне і дуже сильне. Воно почало опановувати й мене. До його пізнання мені помогли слова старого Кондура. Я добачав у всьому кривду — моральну, в кожному — кривдника. І розуміється, я відплачувався. Це давало мені хвилину приємності. Але, взагалі, я був невдоволений собою.

Ми наближалися до перехрестя вулиць. Туган стишив ходу. Знову поглянув на мене, і я побачив його знану усмішку.

— Не лякайся, що томитиму тебе якою сповіддю. Або навертатиму тебе повченнями. Ні, Саньку, але саме тобі треба послухати того. Отож, я приїхав у Рим якраз у розпал найбільшого напливу прочан з нагоди Святого Року. Я оглядав місто, пригадував історичні відомості ще зі шкільної лави, словом, був звичайним туристом.

На площу св. Петра і в час якоїсь Богослужби я попав випадково. Мене захоплювало все. І багатство кольорів, спів, ціла товпа людей, радість і крики.

Але серед того захвату я раптом відчув, як до мене приходить відоме почуття сорому. Я побачив групу людей з прапорами й відразу пізнав своїх. І нагло я яскраво побачив усю вбогість, незугарність, непевність поглядів і рухів. Навіть прапори не були однієї відтінки барв — позбирані звідусіль. Мені здавалося, що я чую шепіт чужинців, їх здивовані запити та насмішки.

— Думаєш, Саньку, перечуленість? Ні, але на тлі всієї краси образу на площі я прагнув побачити своїх братів такою могутньою й імпазантною групою, щоб упали перед нею серця інших. Щоб заздрість шкірила на них свої зуби, спиваючи кров з облич. Я чекав насмішок.

Але я помилявся, як і тоді, коли прикладав слова старого Кондура до своїх лабораторних експериментів.

Замість насмішливих слів, я почув радісні вигуки привітання і подиву. Я бачив, як ніжна рука Князя Церкви в білому хитоні благословила моїх братів, і тут у столиці світу, і там у далекій батьківщині. Як Його поцілунок клався на лице нашого єпископа...

— Що ж сказати тобі ще, брате? — голос Тугана бринів ласкаво. — Чи зрозумієш мене? Чи зможеш відчутти й побачити, як

молився я тоді? Як схилив свою голову низько, до самої землі, напоєної кров'ю святих, святої, як у нас на Україні? Як вчував я, що немає почуття сорому, меншовартості, злоби до людей? Чи повіриш, що я знайшов себе, знайшов місце, де немає ніяких відмін між людьми, немає чужих і своїх, а всі ми-одно? І наша молитва — спільна, і всі ми — справжні люди...

Туган раптово обірвав. Він оглянувся навколо, наче б прокинувся. Потім зазирнув мені в вічі, усміхнувся і пішов. Але зараз обернувся знову.

— Ми Саньку, не є менш цінними, ніж інші. Але тільки на правдивому місці: там, де є Бог і де є така віра, яку мав старий Кондур, що не скривдив нікого і виконав свій обов'язок, — там дано нам це зглибити.

О. Х.

Х Р О Н І К А

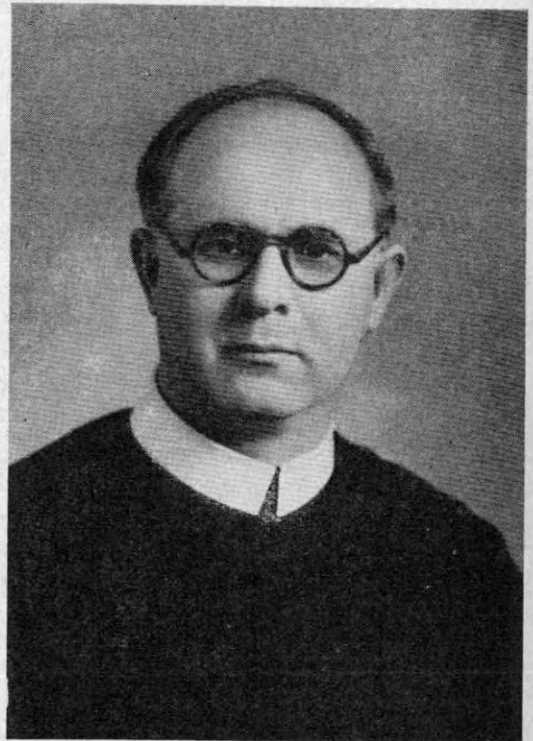
Новий український Архипастир у Канаді

Дбаючи безнастанно, щоб достатньою була духовна обслуга українців-католиків, які через нестерпні обставини на рідній землі, гнані війною й переслідуваннями, були змушені шукати захисту і куска хліба в заморських краях, — Апостольська Столиця іменувала 7 квітня 1951 р. ще одного нашого Єпископа в Канаді.

Цим новим Архипастирем, помічником Високопреосвященного Архиепископа Кир Василя в центральному Екзархаті Канади, став загальнознаний ще на європейському континенті, особливо в Бельгії, священик, монах і вчений о. Д-р Максим Германюк Ч. Н. І., від 1948 р. Протоігумен ОО. Редемптористів у Канаді й Америці, Професор моральної Богословії в Духовній Семінарії і Головний Редактор «Богословського Квартальника Логос», від січня 1950 р. дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка.

Преосвящений Кир Максим Германюк народився 1911 року в селянській родині, в Новім Селі, Жовківського повіту, в Галичині. Діставши початкову освіту, вступив 1927 року до гімназії Отців Редемптористів у Збоїсках, коло Львова, де закінчив гімназійну науку, а потім відбуд в Голоску монаший новіціят. У 1933 році виїхав до Бельгії на богословські студії в Духовній Семінарії оо. Редемптористів у Лювені і в Боплято. По срейських свяченнях у Львові 1938 року, о. Германюк вернувся знову до Бельгії і присвятив себе дальшим університетським студіям і 1943 року здобув науковий ступінь доктора богословських наук. В наслідок дальших студій о. Д-р Германюк 1947 року одержав диплом професора Лювєнського Університету.

Після другої світової війни, як ревний священик і ідейний український громадянин, кинувся у вир праці на духовному, національному й суспільному полі життя українських скитальців у Бельгії, невтомно працюючи там до виїзду на нове місце праці в Канаді, де з волі Божої і за бла-

гословенням Апостольського Престолу стрінуло його таке високе покликання на українського, католицького Єпископа.

Преосвященному Владиці Кир Максимові бажаємо якнайкращих успіхів у всебічній архипастирській праці для слави Божої і для духового й культурного добра українського народу.

Послання Впресов. Кир Василя Ладика.

Архієпископ Канади, Впресов. Кир Василій Ладика видав послання з приводу 60-річного ювілею поселення українців у Канаді. В посланні коротко з'ясований дорібок української еміграції на канадійській землі, матеріальний і моральний. Зокрема сильно поширилася українська Католицька Церква, що має тепер 1 Архієпископа, 4 Єпископів, 156 світських священників, 66 монахів, 163 монахині, 14 чоловічих монастирів і 23 жіночих монастирів.

Світовий Конгрес Світецького Апостоляту.

В днях 7 — 24 жовтня відбувся в Римі перший в історії світовий Конгрес представників світецького апостоляту (до світецького апостоляту належать ці всі вірні, які в будь-який спосіб працюють під проводом церковної ієрархії для поширення Божого царства на світі). На Конгресі зібралася представники 64 країв та 40 міжнародних католицьких організацій, що репрезентували 450 мільйонів католиків. Всіх делегатів було понад 1000, в тому 18 українців. Українську делегацію очолював Їх Ексцеленція Апостольський Візитатор Кир Іван. З промовама та рефератами виступили такі українські делегати: Всв. о. Ген. Вік. Петро Голинський, о. канц. І. Леськович, п. проф. Томашівська, п. П. Поліщук та інші.

Головну, програмову промову виголосив Їого Еміненція Кардинал Джузеппе Піццардо. Іншими замітними виступами були: промова голови Кат. Акції в Італії адвоката Вікторіно Веронезе, реферат п. з. «Сьогоднішній світ і апостолят світецьких» Монс. Кардена, реферати Ї. Ем. Кардинала Каджяно і Ї. Ексц. Єпископа Бомбаю, Монс. Сірі і Йосифа Ромерскірхен н. т. «Формация світецьких апостолів», реферат Петра Серраренса і Карла Фльорі н. т. «За християнський соціальний лад» та відчит Катерини Шерер і Рамона де Франч про «Присутність і відповідальність католиків в інтернаціональному житті».

Кожний день нарад починався св. Літургією в базиліці св. Петра. Для українців відправлялася св. Літургія в українській колегії ім. св. Йосафата на Джіанікольо.

Конгрес схвалив низку резолюцій, в яких вівдав усіх католиків світу невідклично ставати в ряди світецьких апостолів, щоб рятувати світ у цих важких і відповідальних часах від заглади та в кожній діяльній прояву людського духа працювати над ширенням Божого Царства.

Конгрес закінчився торжественною авдієнцією у Святішого Віця. В півгодинній промові на французькій мові, Свят. Отець ще раз здефінував значення і завдання світецького апостоляту, накреслюючи його засади й межі.

Поміж нарадами влаштовано багато імпрез: духовних концертів, висвітлювання фільмів тощо.

Посвячення прапору в Ст. Етієн (Франція).

11 листопада відбулося в Ст. Етієн (Люар), в гарній церкві на ле Маре, посвячення прапору місцевої української колонії. На чудовому прапорі зображено по одному боці тризуб, а по другому образ Пречистої Діви. Акт посвячення довершив Всесв. о. Мітраг Перрідон, Ген. Вікарій Апост. Візитатора, співав ліонський хор «Українська Пісня» під дир. п. Дратвінського.

Того ж дня пополудні відбувся в Ст. Етієн концерт, в якому виступили з мистецькою програмою хор «Українська Пісня» і балетний гурток «Бандура» під проводом п. М. Ларіончука. І церковне торжество, і концерт, залишили незабутнє враження серед української громади та захоплення серед французів.

Окружна конференція представників Кат. Акції.

2 грудня відбулася в Рубе (Норд) окружна конференція представників Католицької Акції з Північної Франції та мужів довіря організації «Харіас». Реферати виголосили Впр. Отці: Іван Яцків та Зиновій Нарожняк.

Свята українсько-французької приязні.

9 грудня відбулося в Ліль свято українсько-французької приязні. Св. Літургія, що її пояснено привним чужинцям французькою мовою, відправив Всес. о. Мітраг Перрідон, співав хор під мистецьким керівництвом п. М. Семенюка. Пополудні відбувся концерт українських пісень. Ціле свято було дбайливо підготоване душпастирем округи, Впр. о. З. Нарожняком.

Подібне свято відбулося 18 листопада в Страсбурзі з ініціативи Преп. о. П. Когуа та тамошньої української колонії. Св. Літургія відправляв Всесв. о. декан д-р М. Василик.

Конгрес КУВПО в Ліль.

В днях 29 і 30 грудня відбувся в Ліль величавий Конгрес Конфедерації Українських Вільних Професійних Організацій. В першому дні, після обрання Президії і звітів, виголосив реферат проф. УВУ і член НТШ д-р Кульчицький н. т. «Психологія у світі праці». Другий день почався св. Літургією, відправленою Всесв. о. Мітрагом Перрідоном, що на ній був привний Їого Ем. Кардинал Ліенар, Архієпископ Ліль. Пополудні були виголошені реферати пп.: І. Поповича, Я. Пришляка, В. Несторчука, І. Заблоцького та Н. Очеретної. Ввечорі відбувся великий концерт народних пісень і колядок, виконаний хором українських робітників під кер. М. Семенюка, при співучасній балету під управою п. Госейко.

Підсумки нашої праці

Справді не багато ми видали чисел «Вісника» в цьому році, щоб заповнити один річник і робити підсумки на порозі 1952 року. Мусимо признатися, що до такої праці мало в нас людей, а як є деякі, то обтяжені всякими іншими обов'язками, від яких не можуть відірватися, щоб посвятитися виключно апостолятві через пресу. Переписувати з інших журналів статті і тим заповнювати сторінки «Вісника», ми не хочемо. Однак сподіваємося, що з наступним роком Господь Бог

поблагословить нашу працю і український католицький журнал для Франції виходитиме правильно. Просимо тільки заздалегідь, щоб наші вірні не забули підтримувати його морально й матеріально, як і попередніми роками.

Звичайно при кінці року робимо в нашому журналі огляд цілого релігійного нашого життя у Франції. Пригляньмося йому і в цьому році.

1951 рік був благословенним роком. Роком поширення всіх ювілейних ласк на цілий християн-

ський світ. Для нас на еміграції у Франції він був також Святим роком. Майже кожний душ-пастирський осередок влаштував в цьому році торжественні ювілейні відвідини церков. Хто тільки бажав із наших вірних, міг черпати для себе й других з цієї скарбниці ласк, якою завідуює з волі самого Господа Бога нашого св. Церква. Це була велика подія для цілого християнського світу, а для нас на еміграції зокрема. Багато з нас напевно не діждеться наступного Ювілейного Року. Отже за всі осягнені ласки ми повинні бути особливо вдячні нашому Спасителю.

Цей Святий Рік був також роком скріплення Католицької Акції між нашими вірними: головню на провінції. Місцеві гуртки проявляли велику діяльність, чого доказом часті Богослуження в міру можливостей по поодиноких осередках. Часом зверталися до нас вірні з проханням оснувати для них кружки «Харітас-у». Це явище є доказом, що тогорічний Конгрес, який взагалі був першим на еміграції в Європі, приніс сподівані користі. Залишилась перед нами тільки праця централізування діяльності поодиноких гуртків у Франції і очолення цілого руху відповідною Централєю. На жаль до цього ще не дійшло. Але в нас, в українському народі, вже так від віків, що маємо добрі, ідейні низові клітини, а важко знайти провідні верстви. Мали ж ми опертися на будь-чому, як це часто буває, то краще нам в такій відповідальній і важливій ділянці, як Католицька Акція, яка є продовженням ієрархічного апостолу (єпископів і священників), пождати ще рік, щоб знайти між нашою інтелігенцією відповідних провідників для цієї роботи.

В цьому благословенному році пощастило нам, за Божим благословенням, оснувати перші початки рідної нам школи, української гімназії. Справді вони скромні, бо ми обмежились покищо на приміщенні наших дітей, як окремих відділ, при французькому колежі в Орлеані, але в новому році, за Божим благословенням, напевно перейдемо до власного будинку, що його ремонт уже докінчується, і там продовжуватимемо провадження гімназії. Дві цілі просвічували нам, відкриваючи цю поважну установу: виховати дітей на добрих християн, прив'язаних до рідного обряду і забезпечити на будуче українську еміграцію новими кадрами інтелігенції: священників, лікарів, правників тощо, які продовжували б великі діла розпочаті батьками. Це діло, яке наша Церква мала на меті від довгих років, розпочає. Труднощі матимемо великі, але наша надія в Бозі і в повному зрозумінні важливості цієї справи серед нашого громадянства. Перші кандидати цієї школи — це сини українського робітництва у Франції, що все було першим прибудованні великих діл. Наша гімназія оперта на здорових основах — не має страху, що вона захитається. Глибоко віримо в те, що за Божою поміччю мала група учнів, яких ми згуртували, стане основою першої постійної української гімназії на еміграції в Європі.

Цей рік був також роком великих торжеств релігійно-національних. Відбулася, як попередніми

роками, проща до Л'юрду, а Північна Франція влаштувала прощі до Бульонь сюр Мер і до Лізіє. Посвячення прапорів відбулися в Сен-Елієн, Тамаріс, Сарбургу, Монту-ля-Монтань. День Католицької Акції був влаштований у Ліль. А 30 грудня відбувся Конгрес КУПВО в Ліль, який є завершенням і плодом зерна, засіяного Церквою тому сім років, та радісною маніфестацією з приводу прийняття українського Синдикату до Міжнародної Конфедерації Християнських Синдикатів. Його попередили радісні церковні урочистості в нашому обряді в присутності Йх Еміненції Кардинала Лієнара.

Завдяки Церкві відкрито в цьому році святочню будинок для українських науковців, членів Наукового Товариства ім. Шевченка, Церква була все опікункою науки. Для нас українців, зокрема на еміграції, потреба наукового центру була конечною. При щедрій підмозі Святішого Вітця, українські науковці знайшли постійний притулок на еміграції. Дав би Бог, щоб вони могли далше продовжувати свою наукову працю і приготувити нові кадри науковців, чого від них жеде і наша Церква, і наш поневолений український народ, супроти яких вони зайняли великий почесний довг — працювати на своїй ділянці для просвічення й освободження.

Були в цьому році також і тіні, але вони є мабуль в кожній еміграції. Українська еміграція у Франції, а також поза Океаном, терпить на брак пошани, головню в колах інтелігенції, до своїх провідників, на всезнайство, яке так картав І. Франко, а навіть на своєрідну «колтунерію», яку підкреслив недавно наш заслужений артист Гіріняк, якого театр і пропав через цю останню хибу еміграції. Але ми маємо також великі маси здорових елементів, головню серед робітництва. Затиї, інтриги, чорних духів еміграції не можуть захитати здорового пня, який має віру в Бога, чесність і християнську мораль. Деякі інтриги нашої «колтунерії» видаються божевільням.

Супроти таких людей немає іншої ради, як тільки молитися за їхню навернення і просвічення. Коли Церква щось робить, то це їх коле, бо й вони там хотіли б мати свій голос, коли ж Церква чогось не робить, то вони дорікають, що вона назадняцька. Коли священник проповідує, то кажуть, що французький проповідь краще, але ж самі не ходять і до французької Церкви, бо й не розуміють добре французької мови. Наша надія в Бозі, що він їх просвітить.

Знову ж інші бажали б впровадити до української католицької Церкви свого роду принцип народо-правства, забуваючи, що Церквою править сам Христос і наслідники Апостолів — Єпископи. Деякі, і ці може найнебезпечніші, під плащиком критики церковних достойників чи священників, кажучи, що ніби то вони нічого не мають проти Церкви, провадять замасковану, дуже схожу на більшовицьку, роботу, щоб знищити цю Божу інституцію серед української еміграції.

Молімся за них усіх у наступному 1952 році.

о. І. Леськович
канцлер

M E N S U E L

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Bld. Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITré 48-65.

Directeur: A. Savchenko-Belsky.

Redacteur responsable: Abbé J. Leskovycs.

P.I.U.F., 3, rue du Sabot, Paris (6e).